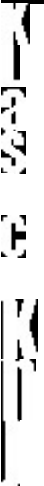
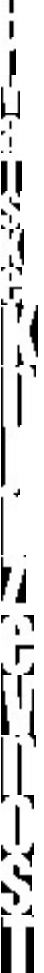


Miroslav Krleža

Balade Petrice Kerempuha



1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100



1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Miroslav Krleža
Balade Petrice Kerempuha

1

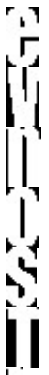
Hrvatska književnost na CD - ROM - u

1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **SADRŽAJ**

<u>PETRICA I GALŽENJAKI</u>	<u>3</u>
<u>NI MED CVETJEM NI PRAVICE</u>	<u>5</u>
<u>GUMBELIJUM ROŽA FINO DIŠI</u>	<u>7</u>
<u>VIGILIJA ALI STRAŽA NOČNA</u>	<u>7</u>
<u>LAMENTACIJA O ŠTIBRI</u>	<u>10</u>
<u>SCHERZO</u>	<u>14</u>
<u>SANOBORSKA</u>	<u>16</u>
<u>KRAVA NA OREHU</u>	<u>16</u>

STRIC-VUJC	17
TUROPOLSKA REŠTAURACIJA	18
KEGLOVICHIANA	19
PO VETRU GLAS	29
VERBUVANKA	31
LAGERAŠKA	32
KHEVENHILLER	34
CARMEN ANTEMURALE SISCOENSE	35
PO MEDVEDNICI	37
HARCUVANKA	38
VERBÖCZY	39
NA MUKAH	40
V MEGLI	44
POGREBNA PESEM PILKOV POD SISKOM	45
KRONIKA	47
BOGEČKA	48
CIGANJSKA	50
NOKTURNO	51
KOMENDRIJAŠI	52
BABA CMIZDRI POD GALGAMA	59
SECTIO ANATOMICA	60
KALENDARSKA	61
GALŽENJAČKA	64
MIZERERE TEBI, JERUZALEM	65
NENADEJANO BOGČIJE ZVELIČENJE	66
PLANETARIJOM	67
TUMAČ MANJE POZNATIH RIJEČI, FRAZA I POJMOVA	85
ABECEDNI POPIS PJESAMA	112

1875

Handwritten signature

1875

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **PETRICA I**
GALŽENJAKI

A. D. 1570

Na galgama tri galženjaka,
tri tata, tri obešenjaka,
pod njimi čarni potepuh
tamburu svira Kerempuh.
Smude, cafute, kaj vam je teca
zežgala lice kakti pereca,
glas posluhnète kajkavskog jazbeca!
Se je to vražnja zamotavka,
pod tabanom goruča žerjavka,
a hudodelnika raščetverenje

najsakodnevnejše je nam pripečenje.

Zgubljenje glavno, strašna kaštiga, človek se denes friga kak liga.

Si sfruštani i zbulani kaj šmerčete bez nosa, bistričkih bogcov
procesija bosa, čifutski signum: zlamenje žuto,

rastergla nas kobila je barzo kruto.

V grofovske gajbe ruži lancov vaših tanec, a Petrica, žalosni
pismoznanec,

kaj nikaj spametnog zmisлил nesem neg tožnu ovu kerempuhovsku
pesem, pod galgami kaj ju stambural jesem.

Tak je na svetu da za najvećšeg suca smert se s kosum vre okolo
smuca.

Ne bu ni on lajal navek: "signare -

cum ferro" pekel bogčije kosti stare.

Jemput bu vre negdo "signare cum ferro"

ftargnul i pretargnul to gospocko pero!

Zapamtite kaj vam je Kerempuh rekel: Hudi bu biškupa odnesel vu
pekel.

I Šatan bu spekel grofe i prebendare, gornice i činža prepune
ormare!

Kervavo nam je telo Veronikin Robec, vre svira v trombentu
tovalruš kmet Matijaš Gobec.

Galge, šibe, sohe, žgalnje,

žveplene vruće skolke,

prangeri i klade

i smerti druge tolke,



1875



1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha pak v turnu i v gajbi kervave parade, za kmetsku glavu tanec bez pomenjše gnade, ni v peklu još ni bilo tak smolave balade da ne bi gladnuš bogec ki od glada krade na kraju konca zvitezil svoje jade.

Se naše rane, solze, kervave kaštige, zdroblena kolena, prebite kotrige, v lobanji luknja, na galgama još brige, se to su ipak dragom bogu fige,

gda biškupi kak klafrave papige

pod galgama se mole za blagoslov verige.

Ar: "Če si fkral kozu moraš dati vola."

Gdo ima vola, taj ima puna kola, a zakaj da fkradne kozu kak potepuh i lola.

ak more vernut za tristpet ranjčkov vola?

Čverči mu pod tecum zato sa bogčija gola i zato su ga zavezali na štrik

da zible se kak pravde spomenik!

A da bi ga oprali od smertnega greha, z terbuha su mu zrezali za orgule meha, presverdlali mu oko i tu žaklinu slepu obertali po gradu na kobile repu.

Paličje, korbači, Herodešove šibe, tenfaju denes bogce kak krepane ribe.

Nad žveplenim ognom zmučeno lice jene reš pečene copernice.

A biškup v plašču damastnog pluvijala popeval je z starinskog misala,

gde latinski se prevučeno pove

da bogcu navek za kmetsku glavu gre.

Ti pismoznanci naši, dični i čalarni, o, ti humanisti prehumanitarni, dijaki ti naši grabancijaši,

se je to žoltar pri čarnoj maši: kačjega čemera v getsemanjskoj čaši, gda bahornica s pilkom po orsagu jaši s hahari, z grobari, peklenskimij pajdaši.

Gdo plašča nezna z vetrom obarnuti, more kak sveča na vetru ftarnuti.

4

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1875

Handwritten signature

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

Handwritten signature

1875

72 23

Priloga 101920

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

NI MED CVETJEM NI PRAVICE

"Ni med cvetjem ni pravice", rekel to je fijolice
smardlivi terputec,
jalnuš, twardogutec.

"Lepe ti je, lepe ti je
fijolice dišeče,
kad se pava po stezice
prek gartlica šeče."

"Teške je nam, teške je nam na kokošjoj paši,
s prepunčecom, z grintom, s ternom, žalosnimi pajdaši.
Sunčanice, rožmarin,
leha puna georgin.
Mačuhica, franciškan
dišiju kak marcipan."

"Glavobolka, bogi cvet,
glava zna od nje bolet.
Kopriva grize, a lopuh
kak kačje mleko ima duh.

Žabnjak, osjak i peršin soldački, se te plante nečeju ni mački.
Kak mozul imaju vonjhu,
kak smardlivi spuriš,
od njih nigdo nigdar je ne imel niš."

"Dok v božje plahtice
kakti vu zipčice,
Isusek mali spi,
v cinduli i šašu,
v puhlivem jandrašu,
v kopitnjaku, v trubentice
niščega ni."

Zajček, gumbek, bažulek i slak
čuli su terpuca kak punta se bedak.

Pak rekel je gumbek: "Ti si bedak, to je tak vola božja, pak ima biti
tak"!

"Ni ja nis roža ni fergismajniht ni dijacint, ni holer, ni admiralov cvet!
Ja priklonit sem gumbek, a nis dišeča teja, pak srečen sem kak
gumbek, kad nis Galateja!"

HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD - ROM - U



HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD - ROM - U



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha A rekel je terputec:
"Slatki vi gosponček, naj daju mi jen preponizni pardonček, kajti ja
ne klimam sakom kakti zvonček!"

"Vi v gartlicu dišite, kakti mačuhice, a nas pak zoblu vrapci i tice krilatice.

Po nama smrade krave i cigan se posce, na kačino mleko, na zimolezine.

Vu plahticam vašim božje dete spi, na piriku, terpuca ni vrag ne gleda."

"Ak pak će bi tak, da na svetu biti ima tak da na jenog krava i cigan se sce, a drugi pak v gartlicu kak admiral diše, će ima biti tak, naj onda bu tak, a ja, kak jalnuš, gladnuš i bedak, del si bum za škrlak goreči čerleni mak pak nek dojde veter, sivi severnjak!"

"Severec, kozoderec, skunkačov strah i kač, raznesel bu vre farbe s pisanih vaših gač, a nami bu sejeno, mi tak sme polski drač, bespući, terpući i kravji kolač!"

6

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



III



1850

1850



1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **GUMBELIJUM ROŽA**
FINO DIŠI

Gumbelijum roža

fino diši,

na galgam se bumo
zibali si.

Hej, haj, prišel je kraj,

nigdar več nebu dišal nam maj!

Zavijal celu noč stekli je pes,
celu noč pilko nam hoblal je les.

Z scalinom nam buju prelejali grob, v pesje gnojnišče zlopatali drob.

Gumbelijum beli mertvečki diši,
z galgah se nigdo povernul ni.

Hej, haj, nek cvate maj,

nigdar nas v pekel taj
nebu nazaj.

VIGILIJA ALI STRAŽA NOČNA

KAPTOLSKEGA ŽITKAPISCA VITIZNANCA I MEŠTRA ARTIS
SCRIBENDI IGNACA

VLAŠKOVULIČANCA

A. D. 1530

Virostovnik skoznujuči,

pesek v klepsidre tekuči
gledi cureti celu noč.

Z nuternje prorokujuči
biškupov Trijumf dojdūči,
straži prez sna verzotoč.

Skoznujuči, malajuči

laži v Biškupov Misal,
kak kerv čerleni Inicijal,
zetkano razetkujuči,
dvojmba ga vu mozgu muči
da Biškup je Sardanapal.

7

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1925



1925

1925

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Dalmatika brokatna,
benečki raknič,
biškupski ščap v roke
kak hijerozolimitanski bič,
od sega v temu Religije ni nič.
Biškup je vražnji fičfirič,
znutra vočje lakom ftič,
kak stvoril da ga je hudič.
Penezolovec, škudolizec,
skupec, klafrač, sladobizec,
v Kronike kak dični muž
ostal bu taj grešni guž.
Falšno poživinčen zver,
taj zlatovusti zlatoper,
črez vaticanjsku prešel Dver,
kak Trijumfator Kardinal
bu v Rimu Pape kušlec dal.
Klobuk trojstručni papinski
ga kinčil bude istinski.
A on pak jalni žitkapisec,
prebende masne gladnuš, lisec,
tentolizec, vitiznanec,
gladni vlaškovuličanec,
žalosni knigar, prepisavec,
dijačkih verzov ziskavavec,
biškupske dike namalavec,
nesramnolažec, dvorjanski norc,
z terbuha govoreči škvorc,
gladnuš, jalnuš i kruhoborc,
skrovnopisec, računar,
černiložderec, zdeličar,
frule stropane piskač,
šipuš blatneh dostegnjač,
bogec v klupku čemernih kač,
klobukov tujih natikač,
kebrojedec, hračkolizec,
obšanitel, tentolizec,

virostovnik, stekli pes,
od hektike rascufan ves,
kaj celu noč ga grize bes,
bu krepal bogec bez penez,
brez blagoslova, brez nebes.
Ah, da je barem Lutoran,
na ognju peklenskom zežgan,
v roke noseč liljom cvet,
da vleče se črez svet spreklet,

8

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Le

—*Le*—

en

de

de

de

de

de

de

de

Le

—*Le*—

en

de



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha popluvan, zbulan,
zdruzgan smet, na prangeru Poet Propet,
tak da je Atlas, Tverdostenec,
Pravice četernja i zdenec,
kinčil bi ga lavorični venec,
sem hipokritom bil bi vočji strah.
Iz vust smardlive duhe žmah,
nuternje laži gnjili dah:
se čarno kak posipni prah,
circumdederunt, pogrebni dah,
se pepel, greh i laž i prah,
merlički pot, mertvečki vzdah,
prežgana juha, pišivi grah,
molitve v vutleh sandalah.
A Biškup hudi, stranjski Lah,
dijakov vrag, kaptolski strah,
fratarski strah, mertvečki dah,
kotrigah trulih sperhli žmah,
se pepel, greh i smart i prah.
Virostovnik skoznujuči,
pesek v klepsidre tekuči
gledi cureti celu noč.
Z nuternje prorokujuči
Biškupov Trijumf dojdjuči
straži prez sna verzotoč.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **LAMENTACIJA O ŠTIBRI**

PAVLU ŠTOSU HORVACKEMU VITIZNANCU KI KIPA DOMOVINE
NI SPOZNAL NI PREPOZNAL

Došel je kumer s kurnriči,
prišel je kumek s piliči.
Za štibru donesel je klobase,
miš mu je pole popasel...
Falen budi Jezuš Kristuš,

Iubim Jim rukice, Poglaviti,
sluga sem pokoren,
kaj smem k Njimi priti?
Sem došel, bogme, štibru platiti!
Graščicu gradsku Grajaninu.
Prebendaru pak mletvinu.
Gospodinu podimčinu,
pohižninu, ognješčinu.
Magistratu maltarinu,
tovar, tlaku, govedšinu.
Velečasnom presvalščinu,
Kapelanu martinščinu.
Cimtorijumu osvalščinu,
rokovnicu, žirovinu.
Varoškem Sucu sajamninu,
maltarinu, kerčmarinu.
Kaptolomu brodarinu, tičarinu,
a bogme i dervarinu!
Dominalnem Gospodinu
hižni ranjčik: škuda cvancig,
urbarijum arenjdalski:
vagan jajca, sedem janjci!
Kontraktušu terezjanjskem
tri šonkice, rizling lanjski.
Zemalskome Gospodinu
pašarinu, ciglarinu,
lugarinu, ribarinu,
lovne cucke, tersovinu.
Za činž Grofu desetinu,
harač zlatni: tri forinte.
A Pisaru gusku, forint,
za tri kapi čarne tinte.
Za vuzemski liter vina
sedem grošov pajcovine.
Orehov vagan za aldomaš



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha vekovečne odvetčine:
Repudiare, Aspernari,
kmetska tikva se pokvari.
Porkolabi i drabanti,
kastelani i vahtari,
kaputaši i mežnari,
dacari i kapetani,

porez, dače i procente
kmet dužen je još od lani.
Prebendari, kancelisti,
kaprali Kompanije Christi,
kancelari, generali,
veliki i mali krali,
Sardanapali i fiškali,
klajnja Jim se mužek mali.
Kušuje Jim vočje stope,
kervave kaple ž njega škrope.

Lubim Jim rukice najponiznejše, Presvetli, štibra nas jaše kak Hudi
na metli.

Sluga sem pokoren, Prepoglaviti, kaj morem ž Njimi v kancelarije
biti?

Prosim Ih kak Boga, Preuzvišeni, s tim činžum za živeti,
bogibogme, više ni!

Naj zemeju na znanje, Velemožni, da mi sme lojalni, pobožni i
podložni!

Kistijant Jim želim, Gospon Grof, se moje je Njihovo: moj žitek i
imetek, moj lov i moj krov!

Pozdravljen budi Jezuš, Gospon Velečasni, z luknom sme letos opet
malo kasni.

Naj samo zapišeju to, Veleučeni: bili sme globleni, zaperti i tučeni!

Gladni smo kruha, Magnifice Domine, za cipovom belim nam curiju
skomine.

Oprost od činža Ih prosime, Uzoriti, od Vuzma nijemput nigdar sme
ne bili siti!

Zakaj opet, lubleni Illustrissime, na špangi kak klobase visime?

1875

Handwritten signature

1875

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Zakaj čepime v gajbi,
dragi meštre?

Čkomite: sad nas buju deli na benečke kleštre!

Po nami se Njihovo Gospoctvo

vre dolgo špancira,

za kmeta ne neg peklenog kristira.

Oni su z nami jako hudi, dragi Gospon Špan!

Na Markovem Placu sedi kervavi Biškup Ban!

Kmeta su Dožu kmeti rastergli

ze zubi kak cucki.

Naj nam rastolmače: kaj je i to bile lucki?

Biškup je Gubca spekel kak goluba v rajngli, a Biškupa su v nebo
na vanjkušu nosili ajngli.

Zakaj ni bil krotek i priklonit kak se šika, kak puž nek bu muž, a ne kak rogi bika!

Pogleč Gospočiju, Poglavitu i Velevažnu, kaj te ne oberču na činžu kak vola na ražnu?

Vrag ti nosi znanost, doktore, magistre, bolše vrači naša Mati Božja v Bistre!

Oni su naš Gospon, Patron, Plemenitaš, dobročinitel dobri, kak dobri Otec Naš!

Presvetli, Preuzvišeni, Veleučeni i Poglaviti, kaj smem tri čebra srebra kak štibru platiti?

Sina sem prodal v Ameriku, na Javu, tri čebra srebra za glavu kervavu.

Sina sem prodal v meglu, v tuđinu, od pijavki da platim desetinu.

Sina sem poslal v sedmegodišnji rat, v ratu sme krepali vre tulko krat, da bi nam Cesar mogel dobre spat, naš Lubleni Cesar v svoje hiže carske, a mi pak pri naše šesnaeste varaždinske, belovarske.

Varmeđije Sucu sem dal kobilu Micu, i dva talera za gornicu.

Valaš talera za valovnicu,

a tlaku peške dana tri ozgora:

to su još iura regalia minora.

A gdi su aldomaši i mito sake fele,

12

SECRET



SECRET

SECRET



—

[

]

Priloga 1

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha za žaklec carske porezne tabele?

Kuruzu i lanjski vinski desetek

za tega vruga sem dal na dospetek!

A gdi je još biškupska alamižna, cerkveno lukno pak potreba hižna?

Korpu jajec i sedem kokošek

dal sem na Miholje za regrucki strošek.

Na kotaru pristav fučka kak ftiček, da muža oguli za kmetski pretiček.

Štibre naturalne i banderijalne, arende, prebende, rokavnice farne, se to su muke kak čarni beteg čarne.

Se bi to negdi jemput trijeb bilo nekom rastolnačiti:

da nemre kmet plačati kad mu penez ni.

Ar zato, bogme, tolnačnika ni.

I tak kumek s korpum i s piliči

saki dan na našim vratima zvoni.

Lubim Jim rukice, kaj nebi malo sliv, grunt nam je na bubnju,

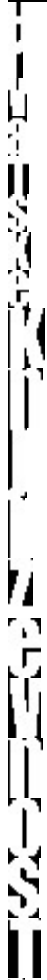
vrag sam zna gdo je kriv?

Naj zemeju, prosim lh, prelijepe mušanke: korpu za banku, korpu
za pol banke.

Naj zemeju, Gospa, jajec prepun koš.

Tri vagana još za jen pišivi groš.

13



13



14

15

SCHERZO

A. D. 1590

Dudaša i jopicu

v deždljivoj markloj noći

Martinska Guska zestala je:

"Kam grete, pajdaši,
povećte me!"

"Bakuša Boga išćemo, draga, jen lagev da žganja otpre nam!

Pajdašica, pojdi ga iskati z nam!"

V bertiju su zašli gdi riba čverči, v ponjve moruna se v olju kadi,
vragomlek trava kak badnjak diši.

Tu tolvaj jen morski je vino pil, kositreći bilikum po Guske razlil.

Martinska Guska je tolvaja

s krelutmi fajtnemi zmotala,

z biškupom masno sklopotala.

Dudaš je jopice jen kalež žganice da zbatři jopicu nalil v požirak, jen frater pavlinec, z čubom kak mlinec, kaj čkomel do teg kak mutlast mutak, je počel popevat kak sam hudi vrag.

"V deždljivoj markloj noći Ovidijuša je dobro čitati, kod tega vruga vračtvo za vuloge pitati: podagram tollere nescit medicina.

Ak te žiga v kostmi, popij pehar vina, kaj vino je još navek najbolša medicina!"

"Ja sem svoja jajca odsedel v Firenze i cerkvenim knjigam pregrizaval herpte.

Nabubal sem se prevučene recepte.

i Svetim Ocom krunil lavorične vence.

Kaj imam od tega?

Beteguv šerega!"

"V mehuru žučnem čutim iglene kamence, a spravlal sem kak čmela učenosti vojska, da v božjem orsagu postanem tvarda Vojska.

A kaj sem denes? Senca i senca svoje sence!"

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT

MIROSLAV KRLEŽA



MIROSLAV KRLEŽA

MIROSLAV KRLEŽA

MIROSLAV KRLEŽA

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha "V komorice veruvani žitkapisec, Pavlin, Otec, gvardijan i lisec, kaj se polehko z dana v dan shlapljuje.

V meni greh još navek kakti Grifon kljuje, ja se iščlovečujem.

Človečansku narav kak srab smardljivu slačim, dijakima laži za istine tolmačim."

"Spovedam se, valujem se, pred fratrima se sramim, molim se i čitam, z molitvum se dramim.

Postim, klečim, štimam, čutim, trapim, za luči biblijskom kak za vanshajanjem vapim."

"Tenčine same, zgingavanje trudno, smartnonosno nahavanje z dana v božji dan.

Ja štimam, sudim, čutim da sem Lutoran."

"Od herptov su knjižnjih zdraveši fazanski slatki herpti!

Belzebub s peklenimi biškupi, adepti.

Ponjva prasečine, slatke devenice i fašnik pijani neg smertni plač device.

Vonjha debele, červene dekle kmetske, kak kutine tvarde bele, tople cecke."

Dudaš i jopica, čarni tolvaj morski, pijan i plačuči jen pavlin zagorski, z Martinskom Guskom se je zmotalo se.

Jen šišmiš zrušil lampaš je na tle i čarnimi krelutmi utarnul te pijane, mračne grešnike.



132

Le

132

132

132

132

132

132

132

132

Le

132

132

9783708910499

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

SANOBORSKA

Tri fertala na cušpajz
celu noč je brundal bajs,
Stepihlep scufanih gač
plel se je kak peti ketač.
Posudiček je zgubiček,
a peharček pak fkanjiček.
Slanine nigdar nebu s pesa
niti povratka iz lesa.
Prasica je znesla jajce
kak roktavo kokodajce.
Babi v ruke procval ključ
z guskom pečenom iduč.
Zablejala se želva v jajce,
zakukuriknul mali pajček.
Lešnak je skočil kak fačuk,
na Gradu je zapeval čuk.

KRAVA NA OREHU

Krava na orehu,
cirkva v mehu.
Pozoj v zobunu,
kak kusa v čunu.
Na pričesti štriga,
v žepu figa.
Muha v vreloj kaši,
roda na maši.
Za sto let ni mesa,
ni čavla, ni lesa.
Pijme ga, škvorci,
mudri Sanoborci!

16

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **STRIC-VUJC**

Stric-vujc, stric-vujc.

Idu babe sa zornice,
veter ščiple nos i lice,
muž bu dobil zanofice,
zakaj nema rukavice?

Sanjinec lešči,
iskri se i blišče.

Zajec mamu išče,
sneg škriple i blešči.

Stric-vujc, stric-vujc.

Zaružil je tujc
na čarna vrata hižna,
starinska alamižna:
vu ime Baltazara,
vu ime čarnega cara,
egiptovskega Gašpara,
udelite krajcara!

Badnjak za pečjum,
Vuzem na drvocepu.

Kuhamo sarmu, klobase
i kiselu repu.

Stric-vujc, šic-mic,
kraj pisane pečenke i devenic.

Al biti gol, kak goli bažolek,

Pod jaslicam, kadi su oslek i volek jedina peč, kak marhenjska
sapa, i biti bos kak bosa capa,

a nemat niš neg bogečkog ščapa,

gledat na nebu mlaji serp,
kak gnjili canjek zamotanjek,
od osmujenih cunj i kerp,
i biti kakti samec pes
bez domovine, bez penez,
a na te laje saki pes,
pandur za petom, Herodes,
biti fačuk i smujin sin,
tega je preklel sam Gospodin!
Temu je sam Belzebub i stric i vujc, stric-vujc.

17

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Se

— *Se* —

Se

— *Se* —

Se

— *Se* —

Se

— *Se* —

Se

— *Se* —

Se



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **TUROPOLSKA**
REŠTAURACIJA

A. D. 1848

Nemškutari prekleti,
s pemskimi dijakriči,
kaj na slovom
lepečeju kak ftiči,

Latinščinu nam našu kvariju norčaki.

Mi nedamo jezika kaj v Lukavcu i v Mlaki kak đemant blisiče naša
đundanosna reč, kaj tverja je neg jesu
i Hapšpurg i Šenprun i Prag i Beč.

Nam dosti je predosti ilerskog požderuha več!

Fkanjilonosci to su, falšivi prepisavci, krastače to su, guži, gube,
prasci i žmigavci, bedaki, jakobenci, kramari i kukavci.

Kucovlahi, janjičari, letoralci, graničari, Latinščinu se nam kvvari.

Ti čalarni domoroci,
z vana surka, z nutra koci,
pišeju kak govedari,
a ne kak naši pavlinski oci,
naši pismoznanci stari!

Ti frassi gladni, fuchsi, demetri, vlaški gerci, kaj v kamarilu bleje kak
tepeci, to su sami gaji, carski oficeri, semi jeno oko pod bečki topferl
žmeri.

Danas su puntari, zutra buju žbiri, čarni su i žolti ti ilerski špaliri!

Turopolci, Međimorci, Varaždinci i Klanjčani, Grajani na Gracu
Gričkem, slavni Vlaškovuličani, naj bu komeš domorodec onaj isti kaj
i lani!

Gdo ilerski danas laje, zutra gledi de te fkani!

Gdo hoće gulaša orsaškega pojesti, taj s komešom gre po
turopolskejši cesti.

HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD-ROM-U



HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD-ROM-U

MIROSLAV KRLEŽA



MIROSLAV KRLEŽA

MIROSLAV KRLEŽA

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

KEGLOVICHIANA

TRIJUMFALNO I NAJPARADNEJŠE VUZNAŠAŠČE
VNEBOZETJE I VULEZEK V NEBO NJIHOVEG
PREUZVIŠENOG GOSPOCTVA GOSPONA GOSPONA
GOSPONA I DOMINAL NEGA GOSPODINA GROFA
BALTAZARA
MELKIORA
GAŠPARA
KEGLOVICHIA
CESARSKOGA
KIRASERSKOG
OBRISTA I NJIHOVEGA VELIČANSTVA PRAVOGA
KOMORNJIKA NA NJIHOV PEDESET I SEDMI ROJENDAN NA
HERODEŠOVO A. D. 1779

Qui bene bibit, venit in coelum.

Kaj muž zna kaj je čakolada.

Vlakjeranem zicu

kočije dunajske,

kak z germlavinum, z belci

dvanajstemi,

pod Turen Nebeški tverjave rajske, vu kočije z dvanajstemi belci,

dogarmel je prek kvaternega posta, kak po deskah đemantnega mosta:

Grof Keglovič, obrist, kirasjer, gavaler, komornjik, pijanec, carski oficer.

Grof Keglovič, kaj nosi barjak i pancer: od Cirakog i Kalnega Potoka,

s podrumom bermeta na trideset lokota, Baron od Ribje Mlake, Jablanca, Bukovca, z čebrimi prepuni kufra, kinča, novca.

Baron od Koldušije, Červlivog Štakorovca, Zet Loncknehta, Hofmejstra, gegača Montenovca, od Grofice Jape, dunajskega udovca.

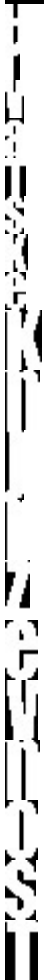
Grof Keglovič, Grof od puhlivog Leskovca, Mačkovara, Rakitja, šlavonskog Kunovca, Monjeroketača i bednjanske Bare, kaj segda ima pune kozle, koše i hambare.

Sin bačanske Irene, ostrogonskog Bakača, ki na garbu nosi
čarnega kukmača i kozla, kaj ga nigdar neje
fpikla lutoranjska Kača.

Ki v Jeruzalem je poslal galiju forintača, i tak Svom Grofovstvu
rezervjeral

19

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



13



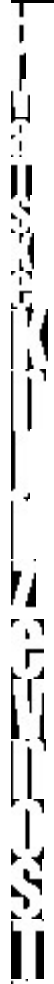
14

15

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha stan i koštu v nebu,

da Keglovičum nigdar slabe iti nebu.
Šereg kohov, kuhač i sokačic,
pečenjarov, dinerov i krušnaric: troja kola riglah, rajnglah i
plehnateh rolov, pratfanov i pekvah, za šloprok pet volov, troja kola
rib, buncekov, karafijolov, sokačov, kohov i sirarov,
licitarov i mlinarov,
pekarov, kruharov i kuharov,
sluganov, španov celi marov,
jena cela regementa
pod komandom koha Šenta,
oberkoha von Mindsentha,
se je to v nebo prišlo z Grofom, grofovski kinčeni Dvor,
z grofovskim kinčenim Hofom.
Na komandu von Mindsentha,
zabrenčala je trumbenta,
pokazal se Sveti Petar
vu mentenu obersenta.
Otparl se je božji stan,
a Sent Peter (kak oberšpan)
zaželil je Grofu dober dan.
"Želim Jim Gospon Grof, kistijant, pitšen, naj samo zvoliju,
Ekscelenc!
Za Njih je se vre spremno:
kvarter i košta, pinta i kredenc!"
Grof Keglovič, kak krizbam
vu blesku carskeh žulenc,
v mentenu palma, prefini gavaler, vulezel je v nebo kroz kmetski
špaler Svojih kohov i Svojih sokačic,
Svojih pečenjarov i Svojih krušnaric, kaj su dervene stale kak
sanoborske štruce i zijale v Gospona na zicu karuce, se te bedaste
dekle, inaši i puce, verni cucki, zdresjerane kuce,
kak mehnul je Svetom Petru serbus, ki pred Njimi v habtaku
je priklonil Svoj Tremfus.
Z jenim perstom na oberštarske čake, kak Grofi odzdravljaju
bogečke proščake, doteknul se Grof srebernega šilta, kaj Svetom
Petru kak nadrišpanu gilta.

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Pred Grofom su
maršerala tri ajngela generala, za Njimi pak vu tamjanskoj pari
tri ajngela kak barjaktari,
za njimi pak kak proštenjari
sokači, kohi i sirari,

licitari i mlinari,
vešerice i ražnjari,
inoši, špani, kumordinari,
hajduki, husari, nadrišpani,
kapelani, vicebani.

A na repu špalira, da su tu bandu fkani, v zobunu grofovskem, kak grofovski soldat, Imbro Skunkač, piličar i tat,

kak gujšter se prešmugnul črez nebeska vrata i zrušil se kak klada:
nebeška parada,

tu tri su regemente ajngelov trompetale trata-rata, trata-rata,
erdegata,

nebe je za Grofa, a je ne za tata!

Z jene slatke licitarske kule

su svirale kak komin na vetru orgule, zveličajuč čtuture, pokale i žmule.

Čuli su se glasi kak z terbuha basi: "Vivat Gašpar, v nebe dobre došel da si!

Vivat Obrist Gašpar, Kartaš, Gavaler, nebe je pečenke fazanjske pun tanjer."

"Seh horvackih likerov prevučena Minerva, kaj z srahljivci, s pehari i s kelih i zveni, pak polpintene žmule na jen dušek znišči, seh muškatov, bermetuv Magistra Minerva črez čturu i kupe vuči luckog červa, da žitek je za Grofa pratfan pun kuglofa, a je ne za drugo neg da se poje i šnofa.

Gdo vanshajanje hoče najti na tej životnej cesti, taj mora furt piti, furt piti i jesti.

Gdo z kuglofa žere same slatke cvebe, taj najleglje dojde vu grofovsko nebe."

Gdo pintu more vu se zlejati,
taj lahko bude mogel spati.

Gdo dobro spi, brez greha projde, a takšni pak vu nebo dojde.

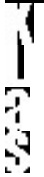
Gdo hoče tak vu nebe iti,
taj navek mora pijan biti."

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



1892

CHICAGO



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha "Seh čebrov, brentah, škafov, čturah i šefov, barilcov, sudov, vrčov, peharov i kant naš Grof, Gospon Obrist, bil je najlojalnejši fant!

Z bačvah, poličuv i rizlinga punih flaš, z lagva se je molil
Keglovičijanjski Otec Naš: Trojstručni dar od boga dan
su ženska, vino i duhan.
Gdo s tega hoče ziti van,
taj osel je i zgubidan.

Mudro je speval Marchese Frangipan: Što težaci prideluju,
naj ležaci nasladuju!

Zato Grofi brunde kaju,
z srabljivci se utarkuju.

Gdo tak neče, nek mu buju:

tri lukne v terbuhu,

neg potkuje buhu,

neg mu pavuk zraste vu dlakavem vuhu!"

Gledi Imbro Skunkač kak nebešku juhu v srebreni tanjeri ajngeli
dušam služe.

Orgule sluša, popevke posluša,

cokoče mu v gačah kokošarska duša i samo čeka da ga ki vrag ne
operuša, med nebeski gosti tata i gladnuša.

Imbrek Skunkač, brabonjkov brat, tolvaj, jalnuš, piličar i tat,

z repum med nogami od straha kak pes, išibran, popluvan, zecufan
ves,

smuca se kak tenja po tepihu nebes.

Gledi Svetog Petra vu plameni kluč i šmugla se pod stolom kak
kusa iduč, jer ak ga vloviju bu bučkuriš šuš-muč, i tem veselju
rajskem prebarzi konec: fuč, kak rožice dišiju pečenke v gladnih
pluč!

Gledi Imbro kak se na ražnju obrača vol, a pitvinah i žranja prepun
je grofovski stol: rigne, rajngle, plehnati rol,

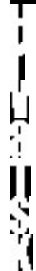
pekve i zdele, pekmez, karafijol.

Tremfus se kadi i komen dimi,

kak frulica na vrbi popevle ognišče.

Gverc i paper, lavorično lišče

Skunkača kak oblizača išče.



THE UNIVERSITY OF CHICAGO



1957

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Za pet ran božjih, za tridesetri sveca, v rolu sfilana fazanova prseca, z reš pečeni mlinci od pereca.

Imbro Skunkač, stari sladobizec, kak kača se zagledel v portugizec, na fedrihu zriban celerov je koren, na kolači kandlincukor zgoren.

Tu mendul i rogačov sakojačkih fel je (bažul i zelje bogečko veselje).

Kmet kave nema ni za smartnog leka, a tu: šnefovog je dreka, na piškotah špeka.

Na maslenom kropu hmelnate pistrange, cukorpohorajov kak od špicfirange, jarebice, fine ftice, prepelice, krilatice.

Pak kečige i auštrige,

afrikanjske slatke fige.
Orehnjače, makovnjače,
oškoruše i kolače,
mendule i pomoranče,
marcipane i rogače,
se se dimi, se natače,
se se puši kak vulkan
na Gosponov pogrebni dan!

Zelenače iz hajdine,
fedrih, špicflam, govedine,
kuretine, teletine,
cimet skuhan vu pitvine,
od kačje juhe hladnetine,
bravetine, janječine,
vubrane na mjesečine
svetojanske šparge mlade,
cušpajz z rezanci ze čokolade,
pak muštarde v safalade.

Oškoruše i mušmule, štrudljin z mesom i mendule, orehnjače,
makovnjače, pune gače, pune hlače, sira, smerdljivoga spuznjaka,
vepra, škopca godišnjaka,
morun: meter i pol saka.

Tri koša na olju spečenih pužov, kak tenta čarnih spohanih gužov,
na majoličneh zdelah, na cinkovem tanjiru, grofovske karmine na
nebeškom piru.

I ajngeli su sami te sladobize jeli, ak i nesu zube ni požirak imeli.

Nad stolum i med tum gospodum

Arhajngel Gabrejel, stoloravnatelj i kum, s polpintenim žmulom se
stal: silencijum!

Začkomeli su gosti, utihnul je šum,

23

Hrvatska književnost na CD - ROM - u

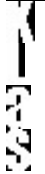


1848

L

1848

1848



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Arhajngel je začel z božjum milostjum: "Pijmo vu Vaše Zdravlje nebeški bilikum!

Vašoj gospockoj milosti sluga sam najpokorneši, Oni su, Gospon Grof, na Vuzem klečali pri meši, Oni su navek bili korteš božji med božjimi korteši, Dekret je vre potpisan

da lh seh grehov zemalskih, blatnih reši, kajti je kod Njih sam Sveti Mihal prešal muškat na grofovskoj preši.

Gospone Grofe, mili naš goste najpresvetleši, če človek ne pije - lahko smartno zgreši.

A Oni su navek postili z blagoslovom Pinte, uniščavajuč premudro luciferske finte.

Pijmo za zdravlje Vaše i Vaše pokojne pajdaše, za Madame tres chère et adorable Comtesse, Gospe Grofice v paradi grofovskog

kinča i grofovskih penéz.

Naj zemeju na znajnje da ja sem Vaše milosti diner najpokornejši jeden,

da fertuh Njihove Sence pocmačem, ni tega nisem vreden.

Ovo je arhajngelske zdravice verzuš, ajngelski čeden (ar je ne posleden), pijmo vu Vaše zdravlje tridesetri čebra i devedeset i deveti beden!

Se naše dominae colonelissae
i dominae overstlajdnandissae,
se naše Clarissae i Baptissae,
v tamjanu te čarne mise,
grofovske štrumfe i čokolad-kaprise.

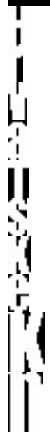
Prosim Jih da mi ne zamerète

kajti mi se jezik plete,

ar ja Jim napijam vu ime Čete,

arhajngelske, nebeske, svete i presvete, i prosim Jih da ovaj Bilikum zlejète za Kegloviča grofa od požunske dijete, ki zveršil je se vinske banske fakultete!

Za Kegloviča grofa, z jezer visokimi ormari, kaj je Turke strelal z vinskemi pehari, krampampulu pekel s curam i s husari, lumpal po Beču s Francuzi i z Madžari, kak si horvacki vinoznanci stari, kaj nesu, kakti zubnolci, kruhoborci, čarnoškolci, tentu nosili vu mošnjah i v tobolci, neg su, kak Horvati, Turomezeški Turopolci, mesto turske glave kopuna pekli na kolci."



1872-1873



1873-1874

1874-1875



—
—
—
—

—



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Imbro Skunkač,
kokošar i tat,

gledi spod stola v taj nebeski kraval, skomine guta: "Vrag vas
gospocki dal, ter vas stvoril i dal!"

"Ti havravci drepavi, gutavi trclaki, kaj tropintenog žmula more
zniščit saki, kaj gutaju srablivce kakti naperšnjake, ti gihtični
ždrepavci na kervave tlake, od Vuzma do Vuzma ločeju kak
bedaki, tokvani, klokani, s kehlavimi požiraki, kaj imaju turne v
Budimu i na Mlaki -

sediju v nebu kak pri svojoj hiži, a ti Jim, pesja capa, grofovske
parkle liži!"

"Kadgod je deždelo

bogibogme

nisem nigdar imel ni amrelo.

A moje je telo

išibrano propelo.

Pri gospodi je navek

se sito i veselo.

Klobase, čurke, pitvine i jelo:

Vuzem do Vuzma, nigdar nikakšno delo!"

"Spušćavaju vetre, orgulaju s črevom, puran v ruki desnoj, fazan vu batku levom.

Z vukom med nogami žvalavi francuzlivci, pazuhe im fajtna svarbečica grize.

Ti vre su imeli grofovske paradize na zemli, med nami: ze žmuli i z srablivci mužikali su muške žule ti smerdlivi lenivci, a sad sediju v nebu, kaštigani vušlivci!"

"Bekavi gluhaki, z madroni i s terbuhi kak buben mužikaški, krampampule, fazane ždereju pajdaški.

Se sami Madžari, grofi, dunajski, taljanski, ni jeden je ne človek, ni jeden ne zna naški.

Z barili, z lajti, z bedni, z šefi, škafi, brenti, zlejavleju vu se vino kak šamlasti šenti, a pred svimi šenti i znorelimi senti baron i sokač nadrišpan Mindsenthi.

Te ima želodec rezrivan kakti porta, tri barila vu njem i mendulova torta, češnjovki venec, rezancov, fiilekov malomašna sorta, rasperti želodec kak cirkvena korta: tri škafa zosa, kak tri škafa morta.

Želodec mu je dlenav i z bersum obložen, nafutrana putača, ves je z muštardom potkožen.

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha
Ta starka turopolska
kak blazina babja, z rizlingom prežgana,
karv smardljiva, žabja,
Mindsenthov terbuh napuhnuti je meh,
vu njem šlaprče za vunciščenje teh.

Te grofovske riti samo onda zebe gda idu zarad sebe!"

"Gdo bližnjega ne štima kakti sebe Antikrist je i ne mu placa v nebe!"

"Ti vuloživci i kašlavci,

ti grintavci i slenavci,

ti puhavci, ti mekovci,

ti pišivci i lažlivci,

na parhetnih blazinah i vanjkušah ležaki,
kaj ždereju kak hrčki, kaj delaju težaki,
ti štimaju mene kakti sebe saki?"

"Ni Skunkači vre nisu baš takšni bedaki,
da bi ih vlekli za čubu norčaki.

Oni su pri torte, a mi sme pa na tlaki,
mi z lancima zvenimo, grofi pa z srebrnjaki,
mi gladni sme kak cucki, a ti Minervini dijaki
mužikaju na frule, na brente pak na žmule,
dok nam se cvrli noket,
muž kak mozule nosi žule,

ti nas naši bližnji s preštímavajnja gule, a v nebu im ajngli popevlu na orgule."

"Kmet, kokošar, čuješ, vušlivi kumek, kum, spreštimal je vre taj gospocki gazofilacijum: z vuki tuleti, a bogca guleti,

s pesi lajati, za greh se ne kajati, z jopcima plesati, po kmetu tesati, lagati, krasti, tri holbe masti

v kvaternom kednu kak prase požreti, kak maček navek na noge opasti,

čavle zabijati Onem ki je raspeti, pole vdovičko do zrna požnjeti,

navek se gostiti, nigdar ne postiti, tak te v nebe pela najsigurnejši put, a saki drugi put je v pekel obrnut!"

"Ar je vre tak bilo pak opet bu na svetu da nigdo je ne dušu, zdruzganu, zgoretu, nigdar pital nišče zakaj je na tešče, zakaj su kotrige podrobile joj klešče, zakaj su joj rebra potropana kak trešče?

Ar je vre tak bilo pak bu jopet potom, ak si zvezan kak stekli pes z drotom,

26

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



132

Le

132

132

132

132

132

132

132

132

Le

132

132



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha i ak si popluvan ze špotom i sramotom, saki ti je dal v poterto rebro z nogom, a se ni bojal Suda pred gosponom bogom."

"Kajti, kak bi rekli, su grofi muža spekli, rubaču su mu z gole starke zvlekli, pak su, kak bi rekli, zeli Advokata Tolvaji pred bogom sebi Šenta, Škrata, Hudiča, Silnjaka, Šatana i Vraga, Zlodeja, Hahara, Markaja i Đavla, pravici ki je zabil v raspelo zadnjeg čavla.

Pravica, deci, kak bi rekli sveci, tak je kak tamjan med vražnjimi pezdeci, spoznavši Pravicu su bogci vre mrtveci!"

"Imbro Skunkač, ti krastavi futač, kam si se prešmujgnul v livrjeranih gač?

Kam si se zavlekel pod stol, kak kusa stekla, za grofovski stol pobegnul si iz pekla!

Ti kokošar, ti smolavi pezdač,

ti fkral si Našem Grofu zernja pošakač!

Denite ga, dečki, na pravde ketač, zriflajte ga dobre na špicaj od zubač!"

"Sfrišuntksuntali te bumo, vrag te kmetski dal, zakaj si Grofu Našem tri kuruze fkral?

Vrag stvoril te i dal, kaj, bolvan, si ne znal da je na kmetskoj riti kervav grofovski bal?"

"Piličar prokleti, prefrigani hudočinec kaj nisi znal kam - neg v gospocki kokošinec?"

"Vrag stvoril me i dal, ja bogme nis niš fkral, ja sem kuruzu s purani i s piliči zabal."

"Zakaj si, mulec, zabal?

Vežda buš Herodešovu šibu sprobali!"

"Poskubli bumo vre mi tvoj gladnuški jal, bumo ti zeli frišuntksunt
celi tvoj bogečki grunt!

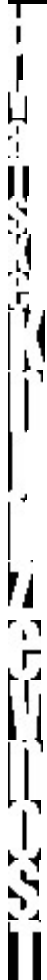
A verhu tega spreštiklali te bumo tak da nigdar vre škriak
nebu na tvoje tikve stal, bedak!"

"Trideset i tri šibe po golom frišuntksuntu, da se zmisli na grešnu
svoju puntu!

Pod papek mu potpali smolavu frišku luntu, još trideset i tri vušlivom
fagabuntu!"

27

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha "Nek pogledi ti tvoja
mama

na riti sina grofovskeg monograma!"

"Još mu meso scufano ni dost, samo na levem gležnju vidi mu se
kost!

Karabatek biti mora kak plava sliva rund, to još ni pravi
keglovičijanjski frišuntksunt."

"Potegni, flakni, isplesiči, hajsni, a sad polehko, vre cviliju frajsni!

Vre slivče prase, vre postaje špajsni, masnejše, masnejše, naj bu
kak buncek majsni!"

"Kaj, karv curi?

Kaj, nema je neg samo jen lavor?

Nek si zapamti smerdlivi muški tvor, gda se je zavlekel v
plemenitaški dvor!

Daj mu još olja kipočeg ozgor!"

Tri Markaja su iz Skunkača Imbre sfašijerali šnicljin, se na fajtne
šibre, Gosponu Kegloviču za dospetek štibre.

Kak tat je Imbro Skunkač z neba v smolu opal, a Markaj mu je
smolom stražnjicu zapopal.

Onda mu je mozjek kak cvrtje v ponjve stropal, i tak je Skunkač
Imbro vu vekivečni jogenj propal.



1822-1823

Handwritten signature

1823

1824-1825



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

PO VETRU GLAS

A. D. 1594

Po vetru glas
o turopolskem ognju.

Turopolje pali
kusin sin Mehmed Zoglu,
s tri horvacke glave na barjaku voglu.

Zvon zveni po turmezejskim cirkvam, simtamaju na jogenj,
kampanaju na stran.

Mraclin gori, Lukavec, Komešov glavni stan, Kerestinec pod
Odrom, Botinec je zežgan.

Brenči Sveta Klara, cingilinga celi dan, Pleso, Buzin, Čehi v megli
nastrankuju.

Ti glasi javču, kak pošta putuju na Kaptol, gdi kak jazbec harče v
lukni pospani biškup ban.

Zvon žvenka kak brunda, bobnja kak tempan, cincinka loterščak,
kak febra gnojneh ran.

Turmezejsko se dimi, žge ga Hasan-Kan, kak more se muž zvleči z
tega sega van?

Kaj muž pravzaprav, ak prav se zeme, ima od sega tega banskega
šerega?

Baba mu se vleče od francuskeg betega, zadnju mu češnjofku
Španjol je fkral z dima.

Mužu spasa neje, nebu ga i ne ga...

Blisičeju meči, zelenki goreči,
kak šlivovka plavi gda se peče v peči.

Žvepleni turski meči pri ognjenoj sveči, od karvi turopolske čarni i
rdeči.

Muhurli-gadare zbulane v Stambulu, kurdistanjke sable kaj preseku
đulu kakti tikvu trulu.

Nagiftana giftom,
kača v sakoj kirmanjkinji spi.

Šamlijanjke, ađemkinje,
misirlije, kolankinje,
a pod njimi kak megla se dimi
konjskih repov tri jezer i tri.

HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD - ROM - U



HRVATSKA KNJIŽEVNOST NA CD - ROM - U



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Ročaj mečov balčak
zvani
z đemantima nacifrani,
šeregbontov nebrojani,

denes je tak kak i lani:
pišu nam se čarni dani,
Turopolci, Petrinjani!
Sablje britke, ostre, tanke,
šerežanke i taljanke,
kosijeri, buzdogani,
si su martvi naši bani,
kapetani, kapelani.

Ak pak Turčin nazaj prejde, došli buju nacifrani valonski jopci,
kopilani, trumbentaši, lutorani.

Na bandjeri bande banske,
Leowenclau von Bonaventura,
ki je imel vre pod Siskom pune hlače, punog tura.

Kaj je lani pri Kaniže
na loncu sedel od muslomanjske griže.

Loncknehtov banda, soldateska stranjska, kaj im je skarb banska
kak snežnica lanjska.

General bu došel grički grof Aldo Aldobrandini, kteri se naše snaše,
cure, žene slini.

Pak Obrist Regemente, Salvador San Clemente, kaj pelaju za njimi
muškata tristri brente.

Gigerl z ogerličum kune valpovečke, ki devicam našim poštucaj je
se kečke; na galgam zibluč turopolske dečke, s harcom komandjera
iz kočije, sedečke.

Pak kervavi svat

Mosje Bouquoi, tat, ilerski ftergnivrat, ki drugo nezna nigdar
komandjerat neg regiment pusjerat:

à la Cravate!

1875

Handwritten signature

1875

1875

VERBUVANKA

Konjic erarski,
konjiček, ždrebec, ždrepeček,
saki dan solda, klobas,
saki dan topli hlepček.
V nedelu pak cafute,
v petek turski svetek,
harcovanja banskog to ti je početek.

Al kad dojdu Gospodin Grof
Italo Hermengildo Izolani,
hahar nacifrani, kak vre jesu bani, generali, venecjani,
pak kad dojdu gladni dani,
gda se ne zna ni kaj ni kam,
niti ki kam, si bi sikam,
rascufani turski dani,
gda se ne zna ki kam kani,
sisečki dani, zbombardani,
prestreljani, razdrapani,
zabadave buš se križal
Jezuševoj slatkoj rani.
Spoznala ti bude tikva,
za sold Švaba da je hotel,
bogečki sold, da te fkani.

Gigerl biti vu sametu, septuh imet mezopani, "camatato deaurato",
"cimbaloto, pokay poto".

Al kad dojdu Gospodin Grof naš general Izolani, kopito lizal išibrani
ti buš, mulec zverbuvani.

S kremenjačom flintom, ti kanonsko meso, spekel se buš v blatu,
kakti jež pod Pleso, z mošnjom i s cekini, z spreluknjano keso.

Na čeladi fakla, pancér, karabinjér, ti, mulec božji, štimaš da buš
oficér!

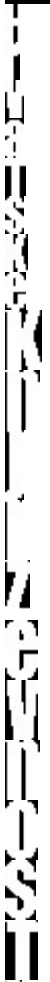
Mala Maša takšnih je metulov zežgala pet jezer, General
Praunšperger, hudi krobatožder, se Turopolce je poklal, stekli pes i
zver, kak bogatuš, kavaler,
vrnul se je v Belveder.

Konjic, konjiček, ždrebec, ždrepček, saki dan hleba, saki dan hlepček.

Za verbuvanku ranjčik, bogečki imetek, čarnoga grudanjka pijani početek.

31

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



13



13

13

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **LAGERAŠKA**

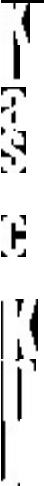
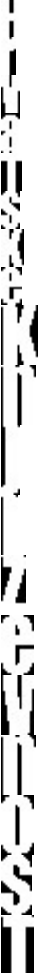
Hatmani i koloneli,
si su nočas graha jeli,
Turopolke dekle zeli,
pak su sebi v šator deli,
si debeli i veseli,
dobili su kaj su šteli.
Kalauzi i herpaukari,
vohtmejstri i stražmeštari,
pleniteli i plundraši,
rokčeju kak vepri
pri hajdinskoj kaši.
Arbalistari, kanoniri,
z lajbeci plehnatmi,
z srebreni panciri,
s krelutmi črleni
kak vražji deneviri,
brusiju balte, mesarske, velke,
palaše britke, herđave anđelke.

V taborišču šipuš pod šatorom žvegla: kak čarni dim čarna, siva,
mračna megla, megla debela, siva, je pojela,
na križišču gornjem, ispod propela, tri kmeta, tri zdruzgana čela.
Tri dečka, tri kervava tela.

V taborišču šipuš pod šatorom žvegla: grofovski štagel megla je
podžegla.

Pod Ostrogonom i Budimom,
z ognjem, z žveplom, s peklom, z dimom, od Majlanda do
Malplaketa,

joče horvacka trompeta.
Čađavice, lajavice,
džeferdari, sajavice,
golocevke garabinke
i hoherke gatalinke,
kervav terbuh kantinerke Tinke
ostal je pod Pragom,
pijane fakinke.





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Sedeflije, srebernjače,
ledenice, vetrenjače,
Smert v Dravu namače
kervave naše gače.
Konjadija galopjera
Sokolara, Gavalera.
Konjuhi i postelniki,

ščitonosi, peharniki,
nadvorniki i dvorniki,
si su grofi, komornjiki,
slabi konjaniki,
krepali na piki.
Meč zeleni, meč žvepleni,
meč ognjeni od karvi čerleni.
Meč kovrdin od karvi rdeči,
a na meču tri latinske reči:
Perva reč nam skoru smert pove,
skoru smert pove nam druga reč.
Zeleni meč, žvepleni meč,
skoru smert pove nam tretja reč.

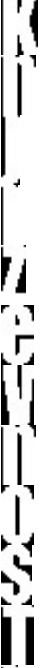
33

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





(2) (2025)



(2) (2025)



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

KHEVENHILLER

SERENISSIMUSA ARCHIDUXA CAROLUSA

TABORNJIK

GENERALKVARTIRMAJSTER

KHEVENHILLER NA TLAKI ZIDA NOVI BANSKI FESTUNG
CAROLOSTADIUM

A. D. 1579

Nigdar ni tak bilo
da ni nekak bilo,
pak ni vezda nebu
da nam nekak nebu.

Kajti: kak bi bilo da nebi nekak bilo, nebi bilo nikak, ni tak kak je bilo.

Ar je navek bilo da je nekak bilo, kaj je bilo, a je ne, kaj neje nikak bilo.

Tak i vezda bude da nekak vre bude kak biti bude bilo da bi biti bilo.

Ar nigdar ni bilo da ni nišče bilo, pak nigdar ni nebu da niščega nebu.

Kak je tak je, tak je navek bilo, kak bu tak bu, a bu vre nekak kak bu!

Kajti nemre biti i nemre se zgoditi, da kmet nebi trebal na tlaku hoditi.

Nigdar još ni bilo pak nigdar nemre biti, da kmet neje moral na vojščinu iti.

Kajgod kakgod bilo, opet je tak bilo, kak je bilo, tak je i tak bude bilo.

Kak je navek bilo, navek tak mora biti, da muž mora iti festunge graditi, bedeme kopati i morta nositi,
z repom podvinutim kakti kusa biti.

Kmet nezna zakaj tak baš mora biti, da su kmeti gladni, a tabornjiki siti.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT

1828



1828

1828

1828

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Ar nigdar ni tak bilo da ni nam tak bilo, pak nigdar ni nebu da kmet gladen nebu, kajti nigdar nebu na zemlji ni na nebu, pri koncu pak Turčin potukel nas se bu.

A kmetu je sejeno jel krepa totu, tam il v katedrale v Zagrebu, gda drugog spomenka na grebu mu nebu neg pesji brabonjek na bogečkem grebu.

CARMEN ANTEMURALE SISCIENSE

ALI HARC POD SISEČKIM

TURNOM

A. D. 1594

Pod banskem Siskom kanon

turski larma,

vonjha po kervi žveplena

pesja sarma.

Smudnik se smudi, garme haberdari, komorhanski zelenki za praha
pet funti.

Markaja banjalučkog kerstiju na lunti, vrag je serbus rekel sakoju
muškoju punti!

Patancija kubuza, najvećšeg zidoderca, na Gradu je kak perca
potarla sa dverca.

Blisiknil je ognjanec buzdoganjec vatroserca.

Se su fane, paviloni, kak metuli vu gunguli, zapahale na bandjeri
buzdoganjske pomoranče, kaj kak banski đemant blišče

poverh banske slavne lanče

na sisečke kuli.

Se su fane i standarte, kak zumbuli v krampampuli, zaperhale kakti
ftiči.

SECRET



(S)

SECRET



—

[]

[]

Priloga 1

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Turopolci, Mikuliči, Goričanci, Majetiči, janjičare krope z oljem, fašeraju z bičkom, z biči.

Si barjaki i horugve beložoltega krentuha, se hotnice i haubice, taraske, pomenjše štuke, ftopenikov jezeripol, na gaudijum savske ščuke, se se dimi, damfa, kuha,

teče Kupa masna, čarna,
kakti od kolinja juha.

Krepalo je v puriflamu
jezeripol eunuhov,
jezeripol valižnikov,
tristo vezirskih pastuhov.

Masnice rane kak mozuli guste,
kervave klobase na soldačke kapuste.

Marijaši, patakuni, guldinerov bednji puni, Hasanovi čebri kinča si
su vaši, gdo se buni?

Arnautke, kufernjače,
beglučkinje, harcuvanke,
daničkinje diljke divje,
pak kinčanke tataranke,

žežgal se je lagum na bednjanske flanke, letiju lobanje kak šindrove planke, javkale buju cure Stubičanke.

Jen martoloz je kakti sred pijanke zapeval o ranke dunje karamanke.

Tocijanke tanke,
lajeju flamanke,
komorhanski purflam lumbarda črez kalun, oršovanjski globuš plava kakti čun.

Cesarska štuka dunka, misirski garmi klun, žvepla, ognja, praha, straha je človek pun.

Kak bi se kmet zvlekel z tega sega vun?

36

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Le

—*Le*—

en

de

du

des

du

de

du

des

Le

—*Le*—

en

de

du

des



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

PO MEDVEDNICI

A. D. 1570

Po Medvednici, kakti maček,
vleče se čarni, čarni oblaček.

Opet bu nam tuče opalo taček,
zakaj je prek planke skočil čarni maček?

Po Medvednici kakti tenta vleče se oblaček, zacopral nam je orsag
copernjak seh copernjaček.

Muž merka se to
bez hasne,
bedaček.

Garmi, blisiče,
veter nosi tiče,
tiči perhuču, kriče,
bu nam potropala tuča su zob
i helde još jedini falaček.

Nigde nigdar nade ni pomenjši traček.

Ak nisi pod vodom il pak sušom žgan, popali ti pole nemškutar,
Lutoran, Hasankan, Tatarkan, budimski Sinan, al zemalski kapetan,
medvedgradski ban.

Sakim vragom sfundan saki božji dan, cvrlji se muž polehko kak v
ponjve puran.

Kampana Jezuševu, simtamle na stran: "Kaj ste vre čuli, kume:
Sisek je zežgan!"

V varožlinske gmajne se podravske hiže popalil je Turčin paša iz
Kanjiže.

Sanobor je prepun Ungnadovih Španjolov, otpelali su snočka
tristpet jarmov volov.

Tahi je v Stubice spreluknal tri device, kaj muži nisu zmleli muke za
gornice.

Jašprišt je včera, vu ime Klera, došel da nam zadnju kravu pretera.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT

MIROSLAV KRLEŽA



PROJEKT

PROJEKT

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

HARCUVANKA

Harceri harcuju,
henkari hoheruju,
ostrugari hatmanima
alamanke kuju.

Kolduši, lazaroni, tolvaji, latroni, za halavanjom harca sa se banda goni.

Pod Petrinjom vezda smudiju kanoni.

Krabonosi, larfonosci, zaškrabani krabulniki, bargamina,
bumbačina, azardum i lumpačina, Ahileši slavni pri peharu vina,
Marsovi kaprali kraj ognja komina.

V pekve prasetina, v gubcu teletina, patuljčeci kak bažulki,

tak lumpaju ti perdulki,

zavrčki, patulki,

valonski smerdulki,

švapski pobedniki,

žolduši i plačeniki,

dežděvnjaki, niščeniki,

kaj ih natiravlu kak guske na piki kurdistanjski koplaniki.

Tak zglediju naši hofmejstri, sojuzniki, v kardinalske kikli carski poslaniki, kaj glavu bi slavonsku najrajše na piki v Inšpruk fkrali, prokleti coparniki.

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **VERBÖCZY**

Kanoni, orli, rukavice,
buzdoganji, horugvice,
oroslanjski parkli vugerske pravice, tak je naš Verböczy
pisal Tripartitom.

S hahari i z člani, z galgami i z mitom, z mehurom kak bedenj, ze
stražnjicom sitom, na hijerozolomitansku Lubav
namigavajuč pri tom.

Jazbec baronski! Pod tem je banditom sedemdesetsedem jezer
kmetov

z lobanjom razbitom
krepalo kak marha pod sudečkim kopitom.

Kak klobase vu mesnice,
svetom vodom z škropilnice

škropil je taj Gespen kmete, coparnice, s kropom, z oljem, z
žveplom, kervave vuhnice, da su v nebu regetali si sveci.

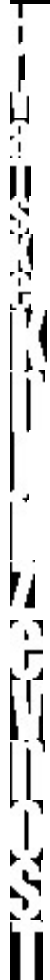
Veliki i zmožni gospodin Verbeci!

Orsaški tarnikmešter krala Matijaša, vučil je kmeta plemenitaškeg
Očenaša: od boga da je stvoren Kaptolom,

Konvent, Spravišče, Privilegijom, Klauzula i Dekretom.
Gdo tak ne misli, z žveplenom
ga smolom trijeb je peklenom
zesmudit v pepel s pepelom.

39

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



13



14

15

NA MUKAH

NA MUKAH STRUCANA SPOVED I PRIMORANO VALUVANJE
STUBIČANSKIH PUNTAROV

ELLIASA GREGORICZA I MICHAELA GOSSETICHA PO
GOSPONU ORSAŠKEM SUCU IURIS

DOCTORU JOHANU HUETSTOCKHERU KAK EGZAMINATORU
SPELANO V PRESTOLNEM

VARAŠU BEČU NA DEN ČETERTOGA ROŽNJAKA A. D. 1573

Der herr Statrichter alhie Johan Heutstockher, der Rechten Doctor, solle sambt seinem mitgeordneten Commisarien den Ellias Gregoricz, Paurn aufrüer, Auf dise Articl auch befragen Vnnd in massen auf die vorigen auch mit der Streng, da es Ine fur ain Notturfft ansicht, Examminieren.

Nachdem Eliass Gregoricz der Rebellischen Pauern haubtman sein bekhanntnus gethon, wurdet dernnach auch sein gesell Michael Gossetitsch absonnderlich erstlich mit guete, dann auch Peindlich, förnemblichen in denen Artiggeln, die mit ainen + bezaichnet, zuexamminieren sein auf nachvolgendte Artiggl: (V egzaminacije devet križov je.)

Ist Im auch der Scharfrichter an die Seyten gestellt und Im Zur Folterung angehebt Zue Zurichten. Da Er (Eliass Gregoricz) mit waynenden Augen anzeigt, Er wisse woll, dass Er muesse sterben, deshalben wölle Er nichts verhallten.

Darauf aber Er (Michael Gosititsch) mervers nit geantwort, als er wisse durchaus umb dise sachen nicht, Er sei nit dabei gewest. Somit Ime aber bewist, das hab er hiemit bei seinem höchsten gewissen aigentlich und grundtlicht angezeigt; ob man Ime gleich an der martter zu stuckhen reissen solle, so wisse Er doch mereres nit zubekhenen...

Hierrauf ist diser Goschititsch in bedenckhung seiner grossen leibs schwohait, weil die peindlich Examination gegen Ime ausser gefahr seines Lebens nicht hat mugen furgenomen werden, zu seinen verern bedacht gelassen worden.

(Rački, "Starine", VII, 1875, str. 293-305.)

Karv, ta slana kmetska,
stubičanska karv,
ta čarna, čerlena,
vonjhava gosta karv,
zakaj curi ta gluha, masna, slepa, strahotno mlačna karv?
Kmična, gliboka, čemerna, kam, zakaj kaple kri?

40



Le

— 1872

23

—

—

—

—

—

—

—

—

—

— 1872

23

Paris

Le



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Tri hahara, tri krabonosa švapska, kak fašnika kervava tri.

V sakom rebru čavel, čavlov v mesu trideset i tri, karv ruče kakti bivol, kak stekli pes tuli, karv kune, bljuje, kak hmajna se smeji.

V kervi čarnine nima,
niščine, niščeg, ni tenčine ni,
v hispanjskej se škornji kak vu zipki spi.

Čarnorizec, sladobizec, kervolizec i zvertavec, kotrigov i členov hofmajster, prepisavec, penezov jagar, pekleni izdumlavec, orsaški rihtar, gospon Huetstockher doktor Johan, zlatoper dunajski, ni skuhan ni spohan, hispanjske palčenice, čavle v zanoflice, v ranjave vuhnice smole tri žličice, iglene rinčice v rescufane nosnice, na štriku, na balti, v žveplenoj košuli Stubičance paca, na paragraflin guli.

Pred licem Pravice vu bečke mesnice glas gasne kmetski vu škure pivnice: peče muža rihtar kak kruha vu krušnice.

Doktori, gospoda, gingavohodci, kervolisci, pravde i pravice zakoniti zvertavci, hahari vu samtu, sprekrizmani lisci, kaj hočeju od mene čerleni larfonosci, kaj brusiju britve krabulniki, kosci?

Mošnjoresci prekleti! V kervavem razvudenju, kunem se bogom v vmiručem hrepenenju: ja omeglavec nisem, klimavec ni lažlivec, kipočastitel nigdar nis bil, heretik, krivoverec, kaj hočeju od mene?

Kam teče ta karv?

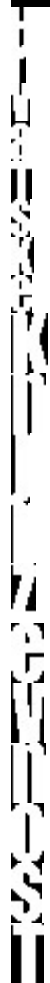
Ta zimljíčava, vroča, sirasta,
kak tenta musava karv?

Zakaj vrešči, cvili, tuli, "žertve bez kervi ni", kak zvono na jogenj kerv kervavo zvoni; lupa, javče, simtama, bobnja i garmi, cepa nas, kala, dere, grize, ceca, žere, kervavo propetje vu kervavem potu, kerv pere z nas se rane v sramoti i v špotu, kerv kalvarijanjska jedino je vanshajanje totu.

Gospon Huetstockher, za pet ran božjih, kaj hočeju od mene?
Karvju su mojom poškropleni
te hiže si juristerajski vogli.

41

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



MIROSLAV KRLEŽA



MIROSLAV KRLEŽA

MIROSLAV KRLEŽA

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Zakaj smo se stali?
Kaj drugo nisme znali,

kaj drugo nisme mogli!

A kaj sme mogli?

Odverči se, otujit se, pobegnute v fremt, odvernute se, odvleči se kak pes, z repom med nogami,

po tujih cestah iskat zlahkotenje, kak romari, kak bogci, slepci, fehtari, kerplačina i canjki?

Kmet je kak marha prikovan o grofovskem glebu, tu odehnjenja ni i nigdar ga očivesto nebu.

Kak šonka v ponjve kervavo se pacam v tem hispanjskem žlebu.

Sprepikan ves, kervavognojni, blatni, v šloproku carkli pes, kuplem se v pacu pijavki, kervavih, blatnih gač, osmujen i scvrten kak v modlinu kolač.

Kak čuklava skolopendra svoj smardlivi žalec, jen hahar mi pika v vuho svoj žvepleni palec da se im priznam, se zdiktjeram: "zbantuvani izdalec"!

Kaj priznati im imam?

Lesice i tice imaju svoj stan,
a sin človeči, gde bi položil glavu, nema.

Kerv ne da mi zaspati.

Kerv nemre spati ni zaspati nigdar, kak čmela žge i peče.

Kak z četernje za čebrom čeber
hahar nam z droba kervi bednje vleče.

Kerv teče kak voda, kak cesta,
kak melin klopoče, teče,
mi gremo za njom, za glasom kervi naše.

Negdo v mesečini s kervavom plahtom maše, negdo v daljini kmičnoj lampaš nosi.

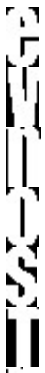
Fatri, suci, hahari, larfonosi.

Kerv gori, Sveti Križ gori, Zabok gori, Celje se dimi, kak zvono na jogenj kerv kervavo zvoni: jobbágy, pawer, pauer, bauer, rusticus, colon, Mokričanci, Sanoborci, kerestinečki dečki, zvon.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Od Dobove do Vindišlanda

puriflama, plomba, pulfra, jognja, anda v Lublanu i na Kaptol diže se muška banda.

Kerv po Savinji bobnja, Ptuj i Ormož kosi.

Fratri, tolvaji, čarni krabonosi, galge, žganje, Somsedvar zežgan, cvete mi v roki kervavi tulipan.

Kak kupina se dimi karv
na blatnom stubičanskem putu,

sprebita kujsa pod zapečkom čkomi v hiže kutu, nikemu na putu,
a jemput kak fana zapahala bu tu kervobluginu kmetsku, sramotu
čarnožutu, kervavo blato naše, kalvariju su tu.

Kaj hočeju ti fratri, kervavi černorisci, karvopije karvolubne,
karvoločni karvolisci?

Kak žena karvohodša kervarim tu pred njimi, a drob mi se kak
canjek vu kominu dimi.

Sedemdesetsedem jezer karvi laje v meni, zakarvačiva se vre dugo
i se je samo karv i samo karv, kervava kervarina, kervave vode,
kleti, kervavi kavran - kvar, se oskvernjenje mračno, kervavi blatni
puti, kervave glave, konji, ftiči i ftičje kreluti, obojki, perje, canjki,
košule, cipeliši, kervavo pismo, kume, sedni i napiši na Somsedvar,
gde kurviš nad kurviši

kmetsku kerv loče s curiši i z binjiši.

Kervavi glasi, senje, vetri, mesečine, branje, Turčin, Varažlin,
Kanjiža, klanje, same klanje.

Kosjeri, balte, Beč, kervavi Beč i Drava, Lublana, Celje, Sotla,
Dunaj, Kupa, Sava, kak barjak banski na poplavi plava kervava
kmetska glava.



1850

Handwritten signature

1850

1850

1850

1850

1850

1850

1850

1850

Handwritten signature

V MEGLI

Kervava meglav v meglu karvu,
kadaver v blatu,
v lobanju čarvu.

Zgorete cirkve, kervavu svecu,
dim, jogenj, meglav, v meglu mertvecu.

V meglu, v daljnu, plač pešju, kmica, bistrčku bogec, bistrčka bogica.

Tenja se vleče gluhe vlačuge,
dim, meglav, v meglu kopito kuge.

Galopjera kak stekla na mercinu pastuhu, v meglu, v kmicu, v daljnu
gluhu.

Na štaglu, v seni fajtnega sena, kak tenja tenje je šmugnula sena.

Škornje v blatu, sena još jena.

Meglav. Tišina. Vremena meglena.

"Psst, dečki, čkomete, cito, citissime, kirije eleison, na propele
visime!"

"Pod baltu se bane i špane i kapetane excellentissime i
eminentissime!"

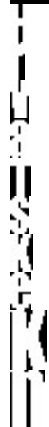
"Če se ne zdignemo, nigdar se ne vskrisime!"

"Tri bednja praha, plomba, puriflami, Gurkfelderu dojtü rekli su z
nami!"

"Sejeno al si denes al pak zutra v jami."

Meglav v meglu. Meglenu glasi v tami.

Kervavu akordi vu stubičke dramu.



1822-1823



1823-1824

1824-1825

POGREBNA PESEM PILKOV POD SISKOM

A. D. 1593

Mors victrix et nivelatrix

Znovič zebranih veteranov,
zverbuvanih zelenašov,
baltah, palah, jataganov,
taborašov, lagerašov,
trumbentašov i gajdašov,
v harcu zežganih pajdašov,
se zdrobil je pogrebni ašov.

Kobilah carskih, štajerskih kolovožnikov, vugerskih bikov, valižnikov,
konjetina mlada i meso regrucko, meso generalsko, pesje, tursko,
lucko, se se je shincalo, stropalo, zescalo, se se sprecvrlelo kak
zemuje salo, zežgano zavonjhalo, zbubnjalo, zbrenčalo; cipeliši i
binjiši, fratri, Kurdi i kurviši.

Štifletlin dunajski, dragonerske škornje, navlački, obojki, gospocke
štrumfe gornje, kervave gače dostegnjače,

valonske kikle i hispanjske hlače, kalčine blatne, arkebuzjerski
raknič, se je bilo zmleto,

zdruzgano

i zgnjeto,

kak v melinu hudič,

gda mele melu vu pepelu,

pepelnicu na opelu,

kak kotrige na propelu,

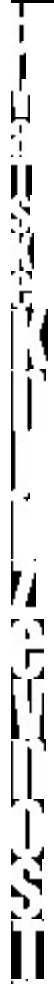
da od sega ne zostane nič,

i da vrag ne spozna:

gdo kmet je bil, a gdo je bil plemič!

Te imel je od skarlatnog brokata benečki ogerlič, vitez budimski,
velmož, baron, boljar.

Pa nebu vre nigdar pošnjofal svoj pehar, kak totu te beshlačnjak,
goloritec, konjuhar, kaj ih je skup zlopatal Stari Lopatar, zestrugavši
ih kak strugotine strugar: vekivečni pilko zvezdar i grobar,



1721



1721

1721

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha kemu je sejeno
gdo bil je car al oberštar, al pak kmetski ostrugar.
Te nosil je helam od fjorentinskega tumbaka, na helmu madžarona,
đemantneg dežděvnjaka.

Kacidi je takšnoj dragoča: tristri škude saka, a tu je krepal kraj proščaka,

gologlavca, siromaka,
krakauerskog dijaka.

Baronus regni,

s prebitom lančom, z devaginati degni, v smetju zdrobljenih sabljah,
pancera i meča, kak larfa kervava, slepa i rdeča.

Lendele, Polake, krakovjanske dijake po vugerskim plotom kaj
sejali su dlake, vu vaveljskoj kuhnji spirali požirake, mečovoje slavne
na bersaste pintnjake, pokopali smo snočka kod turopolske Mlake.

Kak čombraste purane dijake nacifrane si nudili su s pintom, pekve
i pratfane.

Vu vijoletne surke tancajuč mazurke, bedasti kak čurke su digli se
na Turke.

Se horvacke vrane od Siska do Lublane letiju na gozbu na
lendelske katane.

A to je pak vezda najistinitejša kontrafaktura ostrogonskog
principala, komorhanskog generala, palatina, providura,

kaj bil je jazbec, sprekrizman kakti vidra, dobnik peskotekuči je
scurel i njemu: klepsidra je stala i zadnja odzvonila mu je vura,
Generalkvartirtabornjika Militiae Mansfeldianae, kaj jahal je kak kozle
se horvacke bane.

Škornje je imel Generalkvartirtabornjik svinječe, kepenjeg zežnoran
zlatnobrokatnom žnorom.

Pero za škrlakom, bradvicu na ščapu, trumbental je s črevom kak
komin na sapu.

Pijane i nažderane
ciganjske bande mansfeldijane

gdi žolduju smude kak nobl katane, tu je generalkvartirmajster
zgubidanił svoje dane,

vu parhetnim gačam na sajdane gajtane, žderal prasečinu, filane
fazane, i žemlju namakal vu ilerske rane.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT

1828



1828

1828

1828

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Jezer i pol puklavih
kamel

je tabornjik Solimanu pod Petrinjom zel.

Jezer i pol žaklov mel,

tendah, čergah, majolanskeh zdel, penezov na čebre, egiptovskih
amrel, a v grob ni jene lule nije sobom zel.

Kopriva mu črez levo oko raste,

mozul do mozula, a krasta do kraste.

Kaj ima od tega da se je kinčil zlatom?

Daj mu po glavi generalkvartirskoj s turopolskom lopatom.

KRONIKA

A. D. 1590

Vu dne čalarne, sardite,
Burgund Drugi Papa zbetežal je
i preklel se nas grešnike.
V Budimu Kral vmorjen be,
vu stolnoj cirkvi na skolkam se
obernul kak krap v ponjve je,
pogreben poterbuške je.
Glas čujte kervave Kronike,
vu dne čalarne, peklene.
Den Serditi, Serditi Den,
mertuk je greha prepolgen.
Pod Silvestrom Đemantnem
i Jagelonom vugerskem
kobilica je požrla nam orsag,
a ovsenjak je drag kak kamen drag.
Varoški Sudec je postal hudi vrag, trideset bab je pribil na prag,
trideset bab je nabil na ketač,
kuga i jogenj, pozoj i plač.
Vogerski kiral, Andrašov sin,
obesil se je na babji perčin.
Bez košnice, kak tožni pčelec,
po svetu blodi pogorelec.

47

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872-1873

Handwritten signature

1872-1873

1872-1873



—

—



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Januš, Izabelin sin,
zežgal je varoš Varažlin.
Zežgal je sultan Novi Zrin,
Petrinju, Sisek i Bužin.
Potom vernu se domòm,
v muslomanjski Imperijom.
Pius dvestotrizdrugi Medicez
prodal je tjaru za vagan penez.
Barbarossa Hajredin,
tolvaj, pirat, mujezin,
admiral i hahar, afrikanjski knez, Famagostu, Maltu i Ciprom ves
reskervaril je kak stekli pes.
Dan Majke Marije Svečnice,
v Tahog Ferenca Stubice
simtama smert, postekleli zvonar, muž se je s kanoni spremil na
Szomszedvár.
Dan Majke Marije Svečnice,

vu dne čalarne, serdite,
mertuk greha prepolnen be.
Elijaš kmet na Celje gre,
a Gobec-Beg z baltami pak za breg, zima, megle, zvonovi i sneg.
Kervavi Fašnik joka od Klanjca na celjski breg, zažvaleni kak
marha, gladni kuružnjaka, po snegu blodiju muži, bubenj mertvečki
ruži, znoreli šent z dijabli čarnu mašu služi.

BOGEČKA

Peklar pekla
od groba
do pekla.
Kolduš prosi,
kak pilko
skolke nosi.
Fehatar fehta,
moli
pišivo zerno soli.

48

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1875

Handwritten signature

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

Handwritten signature

1875

72

72

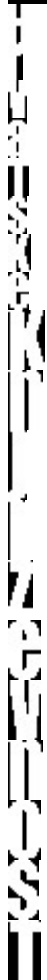


Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Bistrički bogec
je baron,
na sprevodu mu
zvoni zvon.
Proštenjari slepci
za vuhom su
tepci,
pune rogožare
s pereci i s hlepci.
Ti imaju žlice
i juhe poldanice:
na klošterski vrati,
bogečki magnati,
ričeta se saki
kak mlatec
namlati.
Harmonikaši, mužikaši,
pred cirkvom z očenaši,
pune patakune, krune, marijaši.
Božji dar je bogečki ščap,
za soldom sold,
za kaplom kap.
Tu v mulu i v blatu,
v ognu i v ratu,

gre nam kak tak.
V bogečkom nebu,
na prvom katu,
čeka nas kinča,
pun škrlak.
Tam peče za nas vola,
kod božjega stola,
gospon baron Lojola.

49

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872 23



1872 23

1872 23



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

CIGANJSKA

Da bi bog dal, da bi bog dal,
na ciganjskem piru,
halapiru, deneviru:
tri rifa sirotke,
zbite zube, luknu v glavi,
flekave bobotke.

Tamburu je sviral, tamburu je sviral ciganjski, smardlivi, scufani
obojek.

Po krapinske vode kalne
potihe je plaval, potihe je plaval krepani odojek.
Odojek je bil, odojek je bil
kak lebud nad Krapinom beli,
svati, kumi, čauši, mlada,
si su ga pojeli.

Kraj krapinske vode kalne,
i mužike zaferkalne,
i trombente banderijalne,
v ciganjskem veselju:
tri klobase z dreka, zna se,
tri vuši na zelju.

50

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



SECRET



SECRET

SECRET



— [K] [R] [L] [E] [Ž] [A]

[B] [A] [L] [A] [D] [E]

[P] [E] [T] [R] [I] [C] [E] [K] [E] [R] [E] [M] [P] [U] [H] [A]

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

NOKTURNO

Markaj se z babom složil v kup,
drob im se pesji spopal skup.

Zavrček je v čupu cupkal:

cup - cup,

z ormara je opal i stropal se čup.

"Vonjha ti pukla kak slatki januš, kaj nebi, baba, pošla zamuš?

Šparog vražjih dal bi ti pušlec!"

V parog vragu vešča zaslinila je kušlec.

Šantavi puklavku drgeznil je v drob, pod zimljičavkom otparl se je
grob.

V žveplenom risu, zletel kak pes, zalajavši hudo v puriflamu ves:

Markaj se zdimil i vgesnul kak kres.

Za šentom je baba zletela vun,

meseć nad hižom čkomel je pun.

Na blazinah mlačnih žagala je ves, v daljini, v mesećini, tulel je pes.

Zapah s krelutmi. Jen čarni ptić.

Babi ni to bilo prvić ni zadnjić, da ju je zasmolil čarni hudić,
z žveplenim pupkom, nevidinčić.

1921-1922

Le

1923-1924

1925-1926

Le



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **KOMENDRIJAŠI**

Histrioni, kalendrijaši,
malomešnih vetrov

zacoprani pajdaši,

kak saki put o Male Maši,

prišli su naši trumbentaši,

frklevački mužikaši!

Žirafa Žira Puba jaši,

Biškupu Jopec starku praši,

trumbentaši, grabancijaši,

Želva na perecu jaši.

Dovlekli su se komendrijaši,

peklena larfa babe plaši.

Kak gladni bogci z Čakovega Turna, deždživog, škurog, oblačnog
nokturna.

Norijah žakli, poterta kolica,

dežd, megle, dim i malomešna kmica.

Neizgovorno žuhko cmizdri harfa, cvili žica, tu našla se bu streha,
komin i tople juhe žlica.

Zamerкала ih perva je puklava bogica, pod kaptolskemi vratmi klafrača, stara Mica, zaljavši steklo, kak hmajna coparnica: "Došel je Mešter, kaj osle četeti vuči, sobom vleče s kožum preslečene knjige.

Čtavce, falot, vara, knigu za tri lige terži svoje laži, norije, cigumige, šegavi fkanljivec, kaj nam ni dost brige?

Z te scoprane norije šantavi van luče, tristri žakla vetra, solike i tuče donesel je hudič za berbe dojuče!"

Herdavka piknjava, trtica oglobana, buholovka stara, larfa nacifrana, kak buhtlin goroča, kakti kača jezna, šmerkliva, suha, vdovica penezna, Veronika, baba pupkorezna,

vu vuho je gluho Smolku gluhom rekla da komendrijaši dorajžali su z pekla.



III



1850

1850



1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

Paprenjarke, mlekarice,
medičarke, mamičice,
gvercijanjke, krušnarice,
babičice, gazdarice,
šatrenjari, varožlinski prokšènci, Turopolci z lukovimi venci,
kaj nosiju gumbе kak jajca guseča, na lajbeku lanec kak klepka
brenčeča, harmasti glumpaki, fakini z Harmice, kervave lampe, gubci
i gubice,
medičari, licitari, šantavci i štacunari, kermežlivci, jačmenjaki,
tupoglavci i bedaki,
hevravi norci, klafravi norčaki, kokodače i klopoci, hamižni lenjaki,
norc z norijom nori i ponori saki.

"Vem ste morti, sused dragi, čuli, Petrica naš jarca pred katedralom
guli!"

Regètlin regeče v žveplenoj gunguli, jen kardinal cuja na
kurdistanjskoj buli!

Parlavita cigan, ze semi mastmi sfrigan pomaamaraš, vočji taj
pajdaš,

zvezdar, copernjak, sprekleti komendrijaš, v plemeniti dorajžal je
Varaš dični naš, na Kurijalnom Placu bobnja peklenski otec naš,
kirije eleison, bog pomiluj nas, Kerempuh Petrica je v peršoni
satanas!

Pak su došli komendrijaši,
frklevački mužikaši,
kak saki put o Male Maši.

Žirafa jaše Žirovoga Puba,
Kašperl svetom Roku
puka kutnog zuba.
Svetica Klara cmače Detelinca Dečka, fertun joj je žaba,
a kopriva kečka.
Stepihlep ze scopranoga Špigla
Velečasnog kak prasca masnog
špigla.
Jena je baba do golog kiklu zdigla,
53

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872 23 **St. Louis, Mo.**

St. Louis

1872 23 **Atwood**



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha zlejala se spod nje
mlačnog teha krigla.

Bubnjaju pak komendrijaši,
harfari i trumbentaši,
si pajdaši, grabancijaši.

Želva na perecu jaši,

Gvardijanu jopec
golu starku praši.

Tabornika škope, režeju mu kilu, harlekini malu i veliku silu
obavljaju s tornja,

tancajuč po štriku,

jen skunkač je grofice,

kak gole jopice,

fkral melnatu pariku.

Sedem fagabuntov, pepelnički mački, Sent Ištvanovu Krunu
pelaju na tački.

Perhučeju pantlije na fakinski škerlački.

Na dva lagva deska, skarlatni fertuh, Larfonosec Vražji, stekli hudi
duh, skočil je na desku

Petrica Kerempuh.

Kak maček je skočil taj peklenski kum!

"Kuš bute, čkomete, silencijum!

Vu mene blejete,

bum puknul z muškete, če se zasmajete.

Trata-rata, rum-pum-pum,

čujte kaj vam rekel bum!

Trata-rata, cilin-cin,

Papež je fačukov sin!

Bistrički bogci klapavuši

postali buju bogatuši."

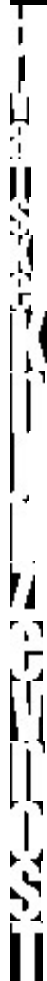
"Vezda i totu, bogibogme, denes, za plotom saki
nascal si bu penez!"

"Tuča bu poscala patrone peneznjakov v čube bedač, mužač i zijačkov."

"Farižov, filerov, forintov, forintač bu imel žakle gdo nema gač."

54

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1878



1878

1878

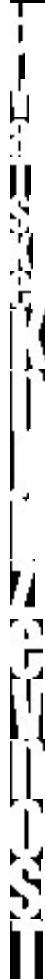
Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha "Soldov, denarov, talerov, žučakov bu curelo denes v žepe mutlakov."

"Sameta, samitnjaka,
filovega laka
imela bu saka
ak zeme bedaka."
"Pačolata, kinča,
kadife, granata,
pomoranč od zlata,
ak pojde za tata.
Zavrček, palčec
vrtulek, patulek,
zrasel je curi
v drobu bažulek.
Kak škrabica, ladičica,
nabrekla je tak curica,
ar ni bila sama,
gda je bila kmica."
Cimbal, harfa, leut, tempan,
bednjanski som, som grubijan
v mentenu ves nacifran,
šonku vodi na špancer
kak tulipan i gavaler.
Bizli, bozli, buzli,
s tremi kozli vuzli,
vu pohode kukuvače
na kobile kreketiče
jaši gospon Komar bači,
z vugerskimi mustači.
Jaši, jaši,
vse se za njim praši.
S frklevački mužikaši,
s trumbentaši, zaferkači,
zestal je pajdaša
Puža, Muža, purgara, slinaša,
hižonosca, pospanog birtaša!
Mečovoj grintavi, slinavec te dični, hižu je sprešenkal dične
gospodični Lemone Lemonini.
Javče, plače, ves škuri i kmični, cele dane za njom slini,

za madonom Lemonini.
Pokazujuč roge van

55

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



MIROSLAV KRLEŽA



1997

9783000541019

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Lemonini za duhan,
tristri dana i jeden dan,
puž je postal zgubidan.

Gospodična Pimperlini,
Lemonina Lemonini,
serce od bonbona
šenkala je ona
na spomen gospona
paradajz barona,
kiselog citriona.
Ne merkajuč puža,
hrepeni z balkona
za tenjom galona
kavalir Lemona.
Puž, Muž, Birtaš,
Komarov Pajdaš,
zaplakal se kak shincan
vandrokaš.
"Tej Citron je amaraš,
shincal puža na rovaš.
Tej pišivi baron,
marijaš-galon,
zel je na arendu
Lemonin balkon.
Kak Španjol Kihot
na vekivečni špot
puž tri je dana plazil
na Citronin plot.
A onda ga je zrušil
baron, citron, falot!"
Baron je gol kak štrukla pol,
bažol pol gol, kak rasol sol,
kozel na pol, na pol vol,
na pol pečen, sirov na pol.
Na pol zmusan, na pol opran,
na pol strucan, na pol scopran,
na pol prazen, na pol pun,
paradajz-baron, citron-barun,
odozgor do dol se pol na pol,
nit kepenjeg nit futerol!

Jeruzalemski kralj je v peklu bal za krale se bez krune dal.

56

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Matijaš kral je gusku
fkral,
na Beč se je s tornja poscal.

Stojen kanon je signal dal.
Betlen, stari lutoran,
postal je silvanjski ban.
Pet jezer buncekov u dimu
za bogce suši na Budimu.
Zakukuriknul ftopenik,
dajte mi molitvenik.
Grof je postal stepihlep,
banu je narasel rep.
Kak šlaprček, prazni žep,
sih vojščin se vleče rep.
Trumbenta mesec kakti sir,
sultan postal je barbir.
Dum Pragae consulitis,
ždere nas totarski ris.
Sclavonia amittitur,
orsagu nam je kervav tur.
Einer will hin, der Andere will her, vu Pragu carski Belveder:
za generale božja dver!
Pri nas pak martvih sto jezer.
Zvezdoznanski ljudožder.
Keiner gönnt dem Andern die Ehr.

Šara, šarka, šeišana,
tri mozula splesana.
Šica, šoca, štuca,
v Stambulu sad štuca
muslomanjska puca.
Sindžirlija, srebrnjača
prekarstila je kukmača,
kaj je splezel kakti kača
pod kobilu Bakača.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT

1821



1822

1823

1824

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Harčalija, habernik,
saltomortale koplanik.

Štroca, škljoca, tančica,
sajava taljančica.

Harcuvanka, breščijanka
joče kak pijanka.

Tak se puške pale
za antemurale.

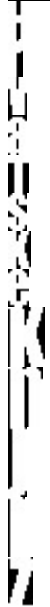
Za site i presite

žakle Kardinale.
Puškarnica, puškomet,
branimo latinski svet.
Horvatu je navek živet
kak katana, kakti kmet.
Zvezdoznanec Kopernik,
Cesar nam je coparnik.
Repače broji na očnik,
v planete bleji ponočnik.
Nas pak na rogu nosi bik,
kurdistanjski koplanik.
Krepaj ar si kerščenik,
latinščine oružnik,
Evrope smude gavaler branik.
Kaj njih je za nas v Pragu brig?
Evropa za nas ima štrik.

Pak su došli komendrijaši,
frklevački mužikaši,
kak saki put o Male Maši.

58

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1921-1922

Le

1923-1924

1925-1926

Le

— [1972] [2] [1972] [1972] [1972]

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

BABA CMIZDRI POD GALGAMA

A koga vraga cmizdriš,
zamusana mužača,
kaj su ti sinu dali tatski ogerlič?
Na galge dojde samo fini fičfirič, naj sliniti, smardljiva bedača.
Još su ga mogli nabiti na ketača, z goročim kleštram popokati mu
nokte.

Od sega tega občuval je dragi nam Bog te i rešil te za navek tega
čarvendača!

Od lucke je volje volja božja jača, od Boga pak je jači, bomeš,
gospon Komeš.

Dobiš po gubcu, baba, če ne čkomeš.

Ni fajde nam od plača. V birtije pijača, karmine tvojem sinu napijaju
pajdaši!

Dojdi z nama, mama!

Kesno je popoldan iti k maši!



1872

Le

1872

1872

1872

1872

Le

1872

5

0-7-0005-1-019-20

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

SECTIO ANATOMICA

ALI RAZVUDENJE KOTRIŽENJE I NA KOTRIGE
RAZREZAVANJE TELA ČLOVEČEG

Z rokami v črevu
znuternje mertvečke,
v kervavem drobu,
z rokavi zaferknjeni,
medikuš prekaple
črevima martve žene,
na najže, v tmice pri luči lojene.

Na najže, v noči, pri lojene luči, medikuša peklenska dvojmba muči.
On zganjku išče Tela, čreva tergajuči, na tramu dobnik curi
peskotekuči.

Na najže, v tmici, pri mertvečki sveči, medikuš boga išče mertveca
kotrižeči.

Zgingavanje v tmici, dramljenje pol spečke, žmah duhe sperhnute i
vonjhe mertvečke.

Zevedavec pravi luckog razvudenja grize se kak rak i sušičavka
tenja: al na kraju konca kotrig kotriženja leži duha zlamen al pak
predsuđenja?

Al je duša tenja luckog hrepenjenja, al znuternje, na dnu sakega
betega, boga ima, al pak zevsemsega ne ga?

Čreva, prazna čreva, mesnati mertvi meh, zgibice, kotrige,
herskavice, kosti.

Človek je ne spoznal Nature još dosti.

Negacija Boga, peklenski smertni greh.

V kominu smeh, vihorni žuhki smeh.



THE UNIVERSITY OF CHICAGO



THE UNIVERSITY OF CHICAGO

KALENDARSKA

PLEBANUŠU, VITIZNANCU
I KALENDRIJAŠU
TOMAŠU MIKLOUŠIČU
IN MEMORIAM

Veter z Medvednice
košutah pajdaš,
v hegede i v gajde
zasviral je gajdaš.

Protuletni veter zagorski harfaš, sverži zibluč, želud, šiške, grozje,
šaš.

Prek goric i kleti, brejih, fajtnih paš, ze semi klopoci, vinski otec naš,
zapeval je veter vekvečni orgulaš.

Karvan vu herži hmajni pučpurič, s krelutmi goruči sunčeni fenič,
kak regetlin žvepleni zapalil mu se krič, zapahal se nad oblak
protuletni ftič!

Kak žoltar zvoneči tanec cvetuč, kolobar poldešnji je jogenj goruč.

Oblak breji dežda, germlavine, tuč, predjurjevski žabci glasno
regečuč.

Veter v harfe svira kak harfa pojuč.

Veselete se daljine,
veselete se ravnine,
ribe, vode i vedrine,
pavučine i glibline,
ftiči, kače, se živine,
protuletne germlavine
i vuzmene deždevine,
našlo se bu vre pitvine
v tenji ledvene lagvine.

Veselete se sprekleti,
bogci, čuklavci i kmeti:
još nam mošta ima v kleti,
sunce v poldan simi sveti,
dol ga nigdo nemre zeti,
ni bogatuš v svoj žep deti.





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Veselete se vedrine,
zapalete se žarine,
se tenčine, se sparine,
se nizine, se visine,

kervarine, pomerčine,
z mesečine na višnjine,
z babjeg leta vu sparine
dozrelo bu slatke vine!
Nebo je čerlene,
si se bogci žene.
Mačka se hmiva,
bu lepo vreme,
zutra oblake orati greme.
Mesec se skriva,
bu kišno vreme,
nočas ščuke loviti greme.
Gda gatalinec štok,
kak žerjavov snubok,
žabe spravla v smok,
protuletje ide
skok na skok.
Kukuvača kuka,
a mečovoj Đuka
kači zube puka.
Sveti Luka
orehe fruštuka.
Od Lovrenča
četernja je zdenča.
Vshodni veter je vedriš,
a poldešnji pun je kiš.
Zahodni pak sanoborec
berbonosni nam je zgorec.
Poldešnji je pašovabec,
pun glist, dežđa, rib i žabec.
Rana germlavina
jesenja sparina,
večernja žarina
juternja vedrina.

— — — — —



— — — — —

1878



1878

1878

1878

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Prezimec z vodami,
a travanj s pašami.

Germlavina zimska
slaba berba vinska.

Dan svetog Vincenca

luka tristri venca

alduje čerlenca.

Sunčano leto sadonosno leto,

blatno leto, kruha gladno leto.

Sunčani vedri kolobar

nosi ploden kolendar.

Herž, šenice, tersje,

vručine zore pesje.

Vojuvanje vetrov malo hasne nosi, polnočni veter herž v orsag donosi.

Kolovožnjak tanca po tratinah bosu, po hasnovite, mlačne, blagoslovne rosi.

Velkomešnjak grozje na tanjeru nosi, malomešnjak prvo žuto lisje kosi.

Jesen na pragu, sisvetske megle, katarinčic pune su tegle.

Severec Silvestrov z snežne Medvednice, jaglin v čurki, đumber v devenice.

63

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



III



1850

1850



1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **GALŽENJAČKA**

Firu - firu, firula,
pod galgam žvegla
žveglica.

Firu - firu, firuli,
na galge bumo
došli si.

Škerlaček nosim na hendek,
dežd z vetrom mi je
kepenjek.

Al kerščenik, al copernjak,
pokopal nas bu loterščak.

Od se dobe za navek
jedini su galge lek.

Od se dobe do na kraj
karv bu tekla vekomaj.

Z tega pekla ni nazaj,
bogcu galge, grofu raj,
čerleni maj, kervavi maj.

Firu - firu, firula,
pod galgam žvegla
žveglica.

1875

Handwritten signature

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **MIZERERE TEBI,
JERUZALEM**

Mi plačemo plačuč
i javčemo iduč,
kak čuk huhučujuč,
cmizdrimo javčuč.

Mi javčemo cmizdreč, plačuč i klangujuč, bazilisk nam ceca
bumbrege i žuč.

Kak pes zavijajuč mi kukamo tuleč, v nami merlič smardeč
kušencije je reč.

Kak v kmice zvon cvileč, plačuč, narekujuč, ručanje je naše oroslan ululikajuč.

V znuternji človeka je zegnjl Božji Križ, zverh galgah, kuge, jognja i podertinah hiž.

Mi javčemo javčuč, kak čuk huhučujuč, pes zavijajuč zverh pogorelih kuč.

Z verhu nas je strah, a v nami je prah, olenjke je božje v nami zgesnul dah.

Meč za nami hodi, jognjeno strašilo, joko nam pika pekleno jognjilo.

Se je smetnja, plač i vutlo poginutje, tarh i pranger, kervavo križopotje.

Cvilenje narikač je naša boga reč, zdežmani glavač i cucek cvileč.

Katlan čarni pušeč, smolavo dimèč, dim i jogenj, pekel sprekleto rdeč.

Glas melina je stal. Z dalkog, dal, se dal javče vmiruči ftič, kervavi čarni ždral.

Glas potoka je stal. Berboče gnus i kal, čuti je ne niš. Se glib i muk i jal.

Cvet keliha je zgnjl. Karv zgnjila v žlebu žil, zvezdani blesk se v glib i v blato spremenil.

Zanemela je sila seh zvezdanih sil, pred človekom se človek kak larfa larfi skrila.

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



— [2008]

[2008]

2008

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Ništarmenje veter zdehnul je kak pes, pod karpitom plomba rascufaneh nebes.

Razmetali su luctvo kak gingave cigle, človeka človek išče: iglu glavič igle.

Kusa kervava rastergali ku su,
luctvo se ftaple v sramoti i v gnusu.

NENADEJANO BOGČIJE ZVELIČENJE
SPOMEN NA JEN HISPANJSKI
KIPEC

Nenadejano bogčije zveličenje
zasvetlelo nam bu
kak zvezdane tenje.

Seh brig i terhov konečno zlahkotenje, Dominuš nebeški, slatko hrepenjenje.

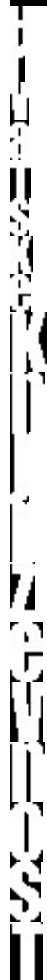
Gda Gospon Bog bu v saku našu ranu s parstom pihal na Sudnjemu Danu.

Na Den Konečni, na Den Serditi,
vsi fehtari i drugi bogci vsi,

do keh nigdo nigdar nišče deržal ni, kak oblak svetleč, beli megljeni.
Vekvečne norme gdi su v blagdajnskoj belini z mužikom i cvetjem, z
rožmarini, v đemantnej, samitnej, đundđastej Sikstini, vsi romari,
cafute i fakini,
pili buju z Bogom v čistoj rubenini.

66

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1925



1925

1925

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

PLANETARIJOM

FASCINATIO ET INCANTATIO DAEMONICA RERUM
CROATICARUM ALITI CARMEN IN
LIBRIS SIBYLLINIS INVENTUM O HUDODUŠNEM I
ZECOPRANOM GATANJU I ZEZIVANJU
HORVACKEGA PLANETARIJOMA

Lotrov, kurvi, ožurašev, copernic, nenavidneh, kriveh svedokov, oneh ki sirote vdovice, nevoljne ljudi zatiraju, krive opravdaju, gizdavcev, skupcev, tatov, tolvajev, razbojnikov, ljudomorcev ne ti treb po drugeh orsageh ziskivati, dosti ih je vu ovom slovenskom nevoljnom zakutku.

Kaj štimaš moj štavac, da bi vezda vu tesne ove ostanke slovenskega orsaga Salianus prišel, kak bi se začudil i čudeči križal, gda bi ne jednu neg vnožinu teh i takveh prehamljenih volj našel?

JURAJ HABDELIĆ od tovarištva Ježuševog A. D. 1670

Vešča, bahornica, ščerbava copernica, kaj spreklela ju sama

Marija je Bistrica,
dala mi je poždret
vračтво čarovnice:

pajnkertovo oko z brabonjkom lasice.

V marcelu zdrepaneg pavuka otrovca, zub od gluhog pilka, godišnjeg udovca.

Tri papka od vepa, na Vuzem škoplenog, i hudog korenja s paprom zdroblenog.

To se z oblizanjkom mlade mesečine v tri kaplice ženske mesečne tečine.

Od muškog zavrčka noket v šljivovici i kušlecov pušlec šepavoj veščici.

Vračarica, čarovnica, čorava Betika, suha kak metla, smuda, haeretica, kaj bubna na bobnju s kožicom muškom i fučka kak pava s peklenom komuškom, kak s trumbentom, Hudome vu vuho, dala mi je popit začinjeno juho:

67

Hrvatska književnost na CD - ROM - u

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



1787

CHICAGO



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha od jadrice žolčne
egiptovskega oreha, od ženskih lasi scopranega teha.

Parilo osmujeno od dečjega mesa, na kvaterni petek, šepava
nebesa!

V polnoči gluhoj na kvaterni petek, ja mislil sem konec je, a bil je
početek.

Cvet ženski zemati i mleko prijemati, znamenuvajnje muško kak
hostiju zemati, na metle jašiti i purgare plašiti, popa vu vražnju torbu

zašiti,

prevrči se v cucka kaj s turna plucka i luctvo jeno na drugo hucka,
vragoduha zvati, presveto olje zlejati, rit si na dušici oltarskoj grejati,
z mačkom se zmešati, tolvaja vešati, z kotrigov dečjih mošta
sprešati, spram coprarije te se to ni bilo niš, kaj ja sem spoznal je,
potari nas križ!

V tmice, v pivnice, brez ikakšne luči, čul se je veter kak v praznini
huči.

Čuli su se glasi kakti talambasi: Bežete, bežete, vi pogane žuči,
tuče se černe spremaju potuči
se vas v pivnice, v hiže i po kuči, kaj blodite bez doma po vetru i po
tuči!

I videl sem daljine, meglene i kalne, i videl sem glibline, se dalne i
dalne.

I videl sem strele, žveplene, blisiču.

Občutil sem merliča perst na ogerliču: na jabuki Adama hladni tuji
palec, bil sem v čarnom plašču, hman kak zvezdoznalec.

Dalko anda dalko je ne bilo nič, zimljíčavec, četertavec pezdel je
hudič.

Sablazen i larfa v čislu očenaša, na merličkoj plahti kak rana
grabancijaša otparla mi se v oku gliblina mračna naša.

Jen zgoreni kotec na tri palanjka, kak prekleti melin s tridesetri
ganjka.

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



—

[K]

[E]

[P]

[A]

[M]

[I]

[S]

[K]

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Peklena zganjka rascufanega canjka i stražnjica kaj se v svojem kalu sanjka.

Flandra, kaj se v jutro zuvle, na večer obuvle, obroč kugle na četiri vugle.

Podežganje hiže podežgalcov samih, palandra, kaj svoje se meštrije ne srami.

Smardlivi kadaver kaj se v vonjhe pajca krepanega zajca, digu digu dajca.

Pasoglavcov krutih golubica v parklah i čarna nit konca na preslici Parkah.

Pasoglavci smarde, kak futači pezde, vu žveplenom risu brenčiju škure zvezde.

Med zvezdami jena kalna zvezda.

Incipit ketač planetarijoma obertati se vezda.

I videl sem v megli,

v megli sem videl:

Zerinski grof črez meglu

—
kak slepec gre v Beč.

A nazaj ga nebu, a nazaj ga nebu, a nazaj ga nebu nigdar več.
I Jelačića Bana i Gospona Gaja,
I Njih sem videl bloditi v Beč:
tam buju svoju, tam buju svoju, tam buju svoju popluvali reč.
I videl sem v megli tristotin banov, tristotin banov, tristo galanov, kak
zmirom črez meglu blodiju v Beč.
Tristotin banov črez meglu sem videl, kak ničemurnjaki pleziju v
Beč.
Tristotin banov na konju, k Jagelonu, tristotin banov vu
salonvagonu,
tristotin banov blode v Budim,
petsto let jognja, petsto let megle, Turčin i jogenj i karv i dim.

69

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Se

1873

1873

1873

1873

1873

1873

1873

1873

Se

1873

1873

1873



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

V megli sem videl, videl sem v megli: seh križneh putov konec i kraj.

V meglenom blatu, v pogrebnom maršu, odkod nas nigda več nebu nazaj,

Ileri kak pilki, faklonosi,
zaškrabani dijaki, larfonosi,
pokapali su paradno starinsku reč Kaj.

Kak zvon je Kaj grmelo,
kak kres je Kaj plamtelo,
kak jogenj, kak harfa vekomaj,
a oberpilko v gali,

s pogrebnom faklom v roki
med ilerskimi fanti,
mertvečkemi snuboki,

španceral se
doktor Ludwig von Gay.

Cinkuš je lajal v megli, golgotski, pokapati smo znali furtinavek gospocki.

Smolaveh faklah dim sajav, rdeči, koruš černoriscov, reverend
čkomeči, psalmov pogrebneh pri mertvečkoj sveči, pogrebni marš,
ilerski marš brenčeči, circumdederunt i karmine zle

orgula, misleč da strofe jesu te repača Renesanse, slavjanske
Budnice.

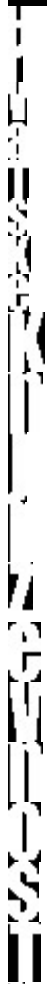
A človeka je ne, ki v smartne panike glas dignul bi kak veter, da
pravdu nam pove, kak oroslan da rukne v taj špalir teleči, v pogrebnu
paradu, v ilerski marš brenčeči: čarni to grudanjek, a je ne komet
svetleči!

Neistolnačno mračno nečutenje Reči piskačov kukurjaveh,
šljivarskih rufijanov, šipusov i lirskih zgubidanov,
zežgalo, zdruzgalo i zničilo je se.

Ta dična parada pri ilerskoj sveči ni Trijumf skerlatni, ni Preporod
rdeči neg deh merliča z kervave nuternje, kak fašnika kaj zdigli na
vaše skolke ste, a da je Finale to nigdo ne ve.

70

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



— (627) 23 2811 —



— (627) 23 2811 —



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Kajkavska reč Kaj vre jezer let klopoče.

Kak prekleti melin očivesto je
do denes, bogme, zmlela ni jene knjige ne, Kaj mele bogčije, strah i
bedastoče.

Kaj žuhko je, ne ferfla, ne berboče, z gingavem ciglam hiža
podzidana zgledi.

Kaj nigdar slatka stara frajla bila ni, vekomaj truca Kaj, Kaj cvili i
joče.

Tak včeraj bilo je, tak bu i v bodoče.

Na grobu žive Reči knjiga se zidati ne da!

Knjigarov, Poetov prekleta martva čreda, kak kajkavske smarti
krepala je preda!

Gingavi betežnik, reč naša tožno blodi, zlahkotenje iščuč, prekletom
kmicom hodi, cendrava bogčija i ničemurna laž, bahorije žuhke,
lamentacije trule, v trijumfu noseč rodoljubne nule, neraspletne vuzle
i bedastočah špule, vigilijah nočnih i nadgrobneih straž.

Reč kajkavska pred nami je pokran, prezen grob, znuternja
kervava, razvudenje, drob.

"Ak pjevat vam se hoće, a sami ne znate kako", pjevajte kajkavske
Riječi staru kajkavsku kob!

Reč Ignis Festivus luctvu biti ima: jogenj kaj plameno na veselje
plamni.

A nasa Reč v megli kervavoga dima kak opoganjen ogorek gesne i
tamni.

Se otenčenje tu je mračno, a ne regètlin goroč, kertovine, blato i
kermežljiva noč.

Na skolkam čkomi smartnosprepluvana Reč, a pismoznancov ni, ni
harfe ni več.

Purgarija naša ne jenoga je Vramca zdruzgala kak steklog pesa
samca, regečuč nad ftopenikom z čamca.

Ne jeden Škrinjarič judicijum koruptni je znal da grize kak čemerni
kal mutni.



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Orsaški zvertavci,
knjigari, kruhoborci, al su klopotali kak grofovski norci, alpak kak
megle rataji su stali
na pranger, da ih osel popluje i spali.

Popluvan gdo ni bil, taj dunsta imat nemre, kaj su pravzaprav domači naši, oselski ideali!

O, ti betežni, davni, zimljičavi dani, gda knjigari gladni, tožni Lutorani, kak amrelari se po blatu vlekli jesu.

Po Lutoranu saki kak po steklom pesu lupal je i plupal po zgnjitoj pesjoj rani, o, ti betežni, hmajni, strašni, davni dani!

V tem žuhkim, polglasnim, cmizdravem korotam, lutoranjskim harfam, puntarom, sirotam, pluvačka i pranger su bili honorar.

I denes još navek poet je pioner, zritan i sprepluvan kak stekli pes i zver.

I denes je poetu navek još hraček dar, navek bu tak, drugač nebu nigdar.

Gdo penzolovec ni ni jagar karijer, kušencije ne teržeč, kameleon, licemer, gdo Ars Scribendi et Bene Vivendi v vomitorijumu na masnej Prebendi ne bljuje zvust kak Veniam Legendi, gdo pomeknjenec ni na grofovskoj arendi, za tega ni neg naška Ars pesja Moriendi.

Talentum menjše vredi neg pišiva skolopendra, pri nas ni vrag za martvim talentom ne cendra.

Deždevna megla, megla, meglena selendra.

Červojedine vutle i sperhnuta krama, gingava hiža i najža brez trama.

Špigl brez stekla, kipec brez rama, bogčija, žalost, šoštarkalendarska tama.

Špange i lesice, zaškrabano lice, fratri, cirkve, posti, meglene zornice, biškupi i norme, zvona, opatice, pernati skunkači, ketači bez žbice, kak tri kervave tice su tri copernice preletele prek blatne Harmice.



1870

Handwritten signature

1870

1870

SS



SS

SS

SS

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha
Negdo se vleče s kervavom glavom v roki, kervavi mosti, kervavi potoki,
bogec pod štengami v smartnosnoj moki i latinski verzi
nerazumnogliboki, hahari, hudičevi snuboki,
se to teče v tenji kajkavske vmiruče reči, se blešči kak karpit
skerlatni, rdeči, kak regètin gasne, zvezdani, goreči, v neistolnačno
mračnom nečutenju reči.

Pogrebni marš, ilerski marš brenčeči.

V megli sem videl, videl sem v megli: seh križneh putov konec i kraj.

V meglenom blatu, v pogrebnom maršu, otkod nas nigda več nebu nazaj,

Ileri kak pilki, faklonosi,
zaškrabani dijaki, larfonosi,

pokapali su paradno starinsku reč Kaj.
Kak zvon je Kaj grmelo,
kak kres je Kaj plamtelo,
kak jogenj, kak harfa vekomaj,
a oberpilko v gali,
s pogrebnom faklom v roki,
med ilerskimi fanti,
mertvečkemi snuboki,
španceral se
doktor Ludwig von Gay.

V hintovu srebrenom, z šesnaestemi vranci, Khuena sem videl z gardom i s hajduki.

Chavrak i Bresztyenszky i drugi mameluki za hintovom srebrenim z šesnaestemi vranci su lajali vivat kak kurve i posranci, a narod je kak marha drezgetal v štali z lanci.

Zobun z krentuha i skarletine,
ruke kak fajtne hladnetine,
baret od velura mohojarskog,
kerzno od dabra jastrebarskog,
tak je bil te ban, kak nadorišpan, palatina vugerskog nadrišpan.
Fačuk, bastard i kopilan,
mandril i hahar, madžaronski kan,

73

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



—

[]

[]

Priloga 1

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha na Markovemu Placu kaj je imel stan dvajzdva leta stojeden dan.

Za hintovom srebrenim, z šesnaestimi vranci regetali su "eljen" z gulašom i z žganci, dijetenklasni bogci, potplačeni pijanci, Lengyeli i Toti, kuferaši, stranci, najglasnejši bobni v madžaronskoj "stranci", kervave kadrile najčalarnejši tanci.

Regnikolarni klatež pokojneh domorocov, perkelta, filekov, izborneh gombocov: feldcajgmajstri graničari, janjičari kancelisti, liberali Međimorci i Primorci unionisti, službeniki, činovniki, štreberi i centralisti, biškupi i stožerniki, Turopolci navek isti.

Na se laži spremni, takdabi s peruti naoljit mogli čreva sakej cafuti, če bisagi su puni, konji zapregnuti, za francjozeforden - mandril taj saki kruti triput prisegne krivo v jenoj jedinoj minuti, čerlenobelozeleni, fakini čarnožuti!

V đoput sinekure zamotani zvertavci, habenci, pomeknjenci, srakari, hrustavci, nasrečuhitavci i himbolajavci,

sakem banskem migu kusati lajavci, lepa naša doloroza,

puna flaša, puna doza,

capfenštrajh, šljivarska loza

praktičnika, bangaloza.
A cilindri, rukavice,
činovniki: rit kak lice,
si presvetli z naftalina,
se presvetle hauserice,
kuharice, kelnerice,
galženjaki, coparnice,
kišobrani, gumbašnice,
od Ilice do Harmice,
si blejiju v bansko lice,
kak da buju klobasice,
devenice, pečenice,
pajceki i mandalice
curele se prek Harmice.

Kak v kvarglin červi za banskim pleziju črevom privatni docenti,
"poglaviti" bogci, sakem loncu rigla, samostalci, šokci, sakem
blatnem triku pravnički umokci, Bunjevci i Raci, Vandali, Ileri, Goti,

74

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872

Le

1872

1872

1872

1872

Le

1872

F



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha v otajnem špotu, v tuđinskoj sramoti, dunajski grofi, prejasni idijoti, hauserovski cucki, kervavi faloti, Ungarezi knezi z baronskemi penezi zeksleksiravleju lekse kak tatarski despoti, a horvacki muži kak Cernci i Heloti mužikaju kervavo v urbarijalnoj koroti.

V tem našem peklu z božjum milostjum, gde madžarskem galgam blagoslov je kum, a saki drugi Um je "naš Veleum", kaj ostalo je kmetu? Cunard Line i Rum.

V megli sem videl banski cimtorijum.

Oko bana svinjsko, slugansko stanje, trafikantsko, blesavo kokodakanje: praznoglavci norci klopočeju kak škvorci, strašljivci su naši "iz uvjerenja" borci, presvetli de Francisci i drugi Sanoborci, herđavi Keršnjavi i drugi slični mravi ferflaju kak koruš: Sentlištvankruhoborci.

Natikači, pletigači
z madžaronskemi mustači,
niščevniki, niščekoji,
saki Mužu kožu kroji.
Oružniki, maškaraši,
nagodbenjački mužikaši,
nadribani, kuferaši,
saki Mužu starku praši.
Kurenti, šenti, hmani žbiri,
ti blatni, kervavi barbiri,

ti kraljevski zemaljski trojedni činovniki, beskušencije naše vekivečni liki.

Bože, čuvaj, bože, štiti
bana našeg s tem banditi.

I biškupa Štrocu sem videl v megli, kak babu na loncu, gde sedi na cegli.

I Bana Mažurana z bakenbarti sivi, nigdar ne zgine kak ban gdo jempuť živi.

75

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Le

— 1872

23

—

—

—

—

—

—

—

—

—

— 1872

23

Paris

Le



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha I Starog sem videl v tej kervavoj megli, kak Stari z virđinkom pod krovom sedi.

V đakovečku meglu,
v gornjogradsku meglu
za dimom dim kadi.

Dok Biškup Štroco v tenji đakovečke geste, pod toplem krovom biškupske sijeste, gladnog Muža hrani z "nafarbanom Toskanom", pod črlenom lampom, pod Khuenom banom, v gunguli, s cigarom i z madžarskem duhanom, pod črlenom lampom Rada, Zakona i Reda, Stari se punta i Stari pluje

na biškupsku "žlicu duševnog sladoleda", s kojom biškup Muža nahraniti gleda.

Stara, posteklela korenika se ne da!

Nigdar nebu v megli Spomenika imal kaj nigdar je ne s klimavcima klimal.

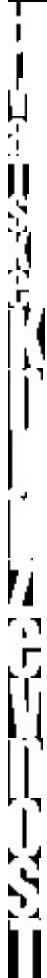
Okolo Starog, vidim, perhučuju zagrepci, kak okolo Tornja preplašeni vrepci.

Poglaviti i presvetli, na gnojnišču blatni petli, kaj jašeju paragraflin kakti z lojem vrag na metli, plavokervni bogci, žakli nacifrani, herkali su v luknjah, faloti prefrigani, presite pijavke v gnojnoj, blatnoj rani, kancelari, bani, doktorski nadrišpani, kaj zijaju v klobase na madžarskoj grani, erški dvorski, jopci engeduvani, kaj jeden drugog fkani i fkaniti kani, sove i šišmiši v beamterskeh školjah, gungula lotrov, lajharov i huljah, klimavci prodani, čalarni saboraši, kaj berstiju ternje homagijalneh laži, gerdobe i blezge na krepanoj straži, saldakonto pravde v činovničkoj gaži.

Habsburg kuha naše meso v svom tirolskem loncu, šnapslin na Kaptolu i špricer na Dolcu, a glava horvacka na madžaronskem kolcu.

V bezakonju, v samosilju,
v samovolji, v soldačiji,
v fehtačini, v kerplačini,
v zakerpami i v bogčiji,
Stari je jedini madžarskemi grandi
76

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100



101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200

201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha plunul v oko kak se šika bandi,

gda teržilo se pri nas na saborskemi štandi z magnatskemi lanci i z Bezirksvorstandi, jedini je Stari klel po tej kontrabandi.

Stari ni bil malar za teleče oči, niti pero za škilavce čtavce.

Jedini lampaš v kermežljivoj noći, kak germlavine bas za naše tupoglavce.

Se bilo je testeno kak z ilovače štrudlin, se prepokorno kak na pijaninu pudlin, sprekuhanu se kak štajerski nudlin, dika nečemurna za dunajski guldin.

Jedini cagar na tem ciferblatu,

jedini potez na našem šahmatu,

jedina skala v megli, v ilovači, v blatu, kaj Dantea citira kakti glas trumbente: "Per me si va tra la perduta gente..."

A kaj je briga te vušlive levente, tronuša dunajskog gingave kurente, kaj teržiju savjest na percente, v tenji kanona, kavaleriregemente (za baronat i plemstvo, za doktorat i lente, kaj prodali bi boga i se nebeške sente, za srebrene, brenčeče argumente), kaj gilta Dante za te pišive, vutle šente i šintare koji z vagom punog žepa glediju mirno če pravica krepa.

Tih štreberov bogečkih mizerna, gladna čreda derži se slepo khuenovskog Kreda: pred Banom plaziti i kmeta gaziti, kak cucek na saki banski mig paziti, v otajnosti petljati, lagati, krasti, v saborišču lajat "o narodnoj časti", čerčkati, lagati, brez glave, brez repa, da naša je domovina naša i lepa, kaj ak ju Khuen šiša, davi, gnjavi, cepa, žitek je prelep iz prepunog žepa.

Pekleni, banski, khuenovski trik: na galge marš, al marš na spomenik!

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



1957

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Saki spomenik iscecan je čik,

a poštenjaku za vrat treba deti štrik.

Kak vu centrum sveta bleječ v svoj terbuh, tak filozofjera madžaronski puh.

Kaj njemu more Dante al' danteovski duh, gda je za to gluh presvetli klapavuh.

A Hapšpurg nas bogce kak strašilo plaši z Reskriptom Previšnjim: Verni i Mili Naši.

Verni i mili naši, žvalavi mozulaši, klimavci prodani, čalarni saboraši, s poganicom mrenom na oku, pajdaši, plemenitaši, virilci, senilci, kuferaši, klečiju pred Hapšpurgom kak pri božjoj maši.

Nevini Jaganjčec v lavoričnej rami, nakinčen kak Fašnik samitnem pantljikami.

Gespen Hapšpurg zgledi kak krepani kozel, kravatlin maršalski ma zvezan na vozal.

Zlatoruni lanec, ogerlič đundženi, anglikanjski čipkeš i lonec sukneni.

Kak ultimatula gliboki žep,
gobec kak jopec gda vonjha si pod rep.

S trumbentami, s helebardami,
s fanfarami, s horugvami,

Hahar, tolvaj, v lakjeranem glancu, tak zgledi medalja na grofovskem lancu kaj cmače ju naš Sabor, gda hapšpurški kaljun patancjera Orsag, spreluknani čun.

Tuljanski šnicar strugal taj carski je pancer, bleščeči kakti z tumbaka tanjer.

V kipčecu filovem zestrugana Madona, kaj detešce zible v zipčici od kanona, na napersnjaku s pleha: princa i dragona.

Po oklopu zešnican cvatoč je lilijom, mustače nosi taj belvederski som, mustače masne od fajtnega viksa.

Pod tronušom čepiju tri kuferna Feniksa, kak nosiju Mu tronuš: carski spomenik, na kemu dremle Gespen Hapšpurg, naš Obertabornjik.

SECRET



SECRET

SECRET



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Ban Khuen, Grof, Velmož i carski Komornjik, kak hoštiju zdigavle taj nadzemaljski Lik.

Stari se dere, kune, kak čifut v Sinagoge, Spravišče naše nema ni glave ni noge.

Kaj gilta za te osle, te šintarske doge, argumentum Reči, Ris retorske toge, za te žakle lene i prirepke boge?

Reč Staroga teče kak gorski zviranjek, v kem Sabor se namače kak smardljivi canjek.

Tenehna i plava,
akvamarinska tenja Lune,
Gondola z leutom
i s pesmom o Fortune,
na karpitu skerlatnom v dubrovačkem plašču, z mesečinom, z arabijanskom mašču, vabil je nas v dubrovačku bašču.

Srebrene pene puna,
z grofovskeg straduna,
zelena kak luna
(balon od sapuna),

zvonela kak zvono
blondina je Fortuna:
"Kolo od Sreće uokoli
Vrteći se ne pristaje:
Tko bi gori, eto je doli,
A tko doli, gori ustaje:"

Na tem su ketaču navek oni gori, kaj su bili gori gda bili jesu gori.
Za bogca i v peklu pod tabanum gori, majori su v nebu i v peklu
majori!

Za kanturu jen jašprišt tri keliha je fkral, a slepoj bogici je krajcer
dal.

V nebo je jašprišt kak dobrodejal ob desnu gospona boga stal,
(tri keliha fkral, jen krajcer je dal), a babu je spekel Sardanapal,
kaj fkrala je sveču za copernjački bal.

"Tko bi gori, eto je doli,
A tko doli, gori ustaje."
Tak se rog za sveču daje,

79

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1875

Handwritten signature

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

Handwritten signature

1875

72

72



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha
zlo navek pod nebom
traje,
osel se za grehe kaje.

Jeden je rojen vu paradne vure,
kak škarnatni erbič dične sinekure: na gizdost, na lorber, na
trompete, a drugi kak fačuk, sluganovo dete.

Za pervoga su pune se zdele Fortune, a bogca i v peklu Markaj
friga, tenfa, kune.

Jeden kak kelih trojačkog cveta cvete, a drugom veter pod zipčicom
mete.

Cigan je jeden, a drugi pokolenja vleče od pervog dana stvorenja.

Jeden nosi pamet spreluknanu, tupu, pak bu ipak zupal
najmasnejšu zupu, a drugi bu zveršil na infamnem stupu.

Jeden zgledi kak kuruzno strašilo, pasjeral bu žitek na zlatno nosilo.

Drugi je opal v Majke Božje krilo, hahar bu mu otparl pod tretjim
rebrom žilo, tak je navek v tom našem peklu bilo, tak je bilo i tak
bude bilo.

Kaj su gore doli, ti su dole doli, zakaj su gore bili gladni, bos, goli?

Oni kaj su gore bili bormeš siti, ti su v peklu doli slavni, uzoriti!

V stubičkoj kripte kervavi Tah, spi, pod oklopom vitez, taj peklenski
pes, a ima spomenika, kaj imel je penez!

Za Pasanca, za Gobca spomenika ni, za petsto tikvi muški, na
stubičke hruški kaj zibleju se si.

Martinoviču, pismoznancu, vučenjaku, Jakobencu, brez glave je
pojti v pekel,
v Plutonovu mračnu sencu.

Kaj pisal je knjige o Harmoniji Naturali, zato su mu baltu pod
gerklan dali.

Zakaj je pisal o čistoj Mathesis, a je ne zvonil s cekini, s penezi.

80

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha A Grabovec pater je opet v Mletke opal da krepa iza rešetke,

zakaj je v Benetke nosil ne imetke, neg jalove horvacke kvaterne petke, kaj peklene imaju, kervave svršetke.

Oj, Gondola, Gondola, zaplavala ti gondola, dalko od našeg kalnog kanala!

Kaj na tvem ketaču tega bakanala spoznal si se tajne horvackega bala: domorodec, koji je zbog penez hodil v Peštu, bil je domorodec kom se v peklu šika postaviti spomenika.

Nevernik zbantuvani če sedel je v reštu, zakaj je bil bedast i ne hodil v Peštu?

Naj nam kvariti našu integralnu sentištivansku Feštu!

Prisegnul zakaj si ne na Pacta Conventa, kinčila bi te denes integralna lenta!

Zakaj si se stenjil za Narod do sence, hahari v peklu nosiju žulence!

Ak nisi hotel v Peštu, mogel si iti v Beč, z kupleraja nazaj te nigdar nebu več!

Merkavec pravi v Inferno je posejal svoje senje, gdo dobro merka taj dobro i ženje.

Čarnopreslečeni pogrebni boben,
glasu čreva luciferskog spodoben, i cinkuša zvon kak gumbašnica droben.

Petricice plač kajkavskog bedaka,
ognjene solze gričkog loterščaka, se to me je zmlelo: norega copernjaka.

Dišalo je se kak čarna čaša maka, opelo, sprevod i truga od laka.

Trombente vražnje vražnjeg marcia funebre, karvi brez hasni, a solzah na čebre, ris žvepleni smertnopogibelne febre, kak kača me je splelo, zgusnul mi se dah, na jabuke gerlenoj sedel mi je strah,

THE UNIVERSITY OF CHICAGO



PHYSICS DEPARTMENT



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha da solze nisem mogel
proslinit, ni sline.

Zgubil sem se v megli, v blatu, v pomerčine.
Glas je zazvonel iz temne glibline.

Kak da se je otparla
moja jama sama,
javila se Zemlja, kak Kip,
kak Dojka, Mama,

ku cecali smo od straha kakti deca, gda mrak je dohodil i perhala tmeca.

I rekla mi je Zemlja, kakti dobra teca: On zgoreti kotec na tri palanjka, i prekleti melin s tridesettri ganjka, i peklena zganjka rascufanega canjka, i stražnjica kaj se sama v svojem blatu sanjka, se je to čemer peklenog oblizanjka.

Čislo smisla v čislu besmisla,
golubica s perutmi pokisla,
kaj ju je hijena v svoje parkle stisla!

Žitek je zganjka Ribe Kobile,
naprejspreštimana Planeta Sibile.

Žitek tanec je kanikule pesje,
korizmeni štakor i Ivanjski Kres je.

Človek biti ima mertuhliivi stvor, po lojtram se pentra v Nebe gor.

Na vanjkušu nebeskom bu cele dane spal, če ga nebu spekel Sardanapal.

Kak šoštar dretvu, tak človek veru liže, saki dan je koncu za jenu špulu bliže.

Kemu Plajbajz jedina je lanča,
taj se z vetrom panča kak Osel od La Manča.

V zacopranih glioblinah gdo zlamenje išče, taj nigdar nigde nebu našel nišče.

Arpadovci, Jagelonci, Zapoljanci, Babilonci lupaju po tikvam našim,
kak hahari po truli lonci.

Turčin, Kurdi, Venecijanci,
kuge, kugle, jogenj, žganci,



1870



1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870

1870



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha se levente, se trumbente,

herpaukari, poderanci,
se nas škopi z sablom, z lanci,
Lutorani, Austrijanci,
Hapšpurgi i Anžuvini,
Serenissima, fakini,
Pšemislovci i Korvini,
turski kolci i Tirołci,
se po nami bluje, slini,
z štrikom, z baltom i s tobolci.

Ježuviti, dretvosmolci
i biškupi čarnoškolci.

Precoprat se to hotel naš Križanič je Jurko, z vlekel reverendu i horvacko surko.

V Siberiji zavijal je taj vok za Uralom, zmlela ga je megla kak pekleni malom.

Gondolu si videl! Kak frajlu s parikom, vu fertuhu čerlenom i z benečkom kikom.

Čul si kaj popevle pod svojim spomenikom, v škarlatnem talaru, poet tuljanskih jopcov, v štrumfama, z gitarom, idol stradunskih škopcov, kramarov, svečarov, lajharov i grofov, ki si skup nesu meli - ni za lek - pet knofov.

Panoptikum taj bogi od cunjah z naftalina, o, ta plavokervna gospoščija fina, prepoznat kaj ne htela zidarskega sina, v "Salon" ga ni sprejela "kak stradunskog fakina": Sopilovog Frana, slavnog gospodina!

Sopilovog Frana,
ki tolvaja imel je za bana.

Sopilovog Frana,
kem serce pregrizla horvacka je rana.

Krepal je v blatu, kak roža bez tegla, požrla ga je megla, kervava, čarna megla.

Brez spomenika spi v preslavnoj Raguze, bogečke kaj nigdar ju pekle nisu suze.

Sors bona Krobota: emigrare domo, če pravi človek je, kmet, bogec i homo.

Ne jeden naš bogec je emigréral domo, kaj bil je človek, a je ne bil gnomo.

A če se je gdapak još domòv povernul, pilko ga je na lopate obernul.

Videl si megle, megle si videl,
ilerski čul si paradni čarni boben, glas šorša, glas črevu hudiča spodoben.



1850

L

1850

1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha V Stenjevcu si gledel poete, fiškale, kaj bili su fortenceri za poetske bale: se naši talenti, norci, školniki, gengavci, romari i hmajni bolniki, krepavleju ti bogci okolo naše knjige, kak metuli nočni v blatu blatne brige.

Litanije kervave, bogčija bangalozna, i pesme pogrebne, agonija porozna, pranger i galge, jeremijada grozna, karmine, strašila, vojščine banjske, stranjske, kaj tečeju kak megle al snežnice lanjske.

V norchauzu, na galgam, v sudnici i v grobu, z štrikom o vratu, s kuglama v drobu, se to su bobotki za scoprano gobu, za peklene muke, pekleno gerdobu.

Videl sem v megli Reč
kak se preobrača v grobu.

I videl sem daljine, meglene i kalne, i videl sem glibline, se dalne i dalne.

I videl sem strele, žveplene, blisiču, občutel sem merliča perst na ogerliču.

Čuli su se glasi kak germlavine basi: Bežete, bežete, vi pogane žuči,

tuče se čarne spremaju potuči

se vas v domovine, v polju i po kuči, kaj blodite bez doma po vetru i po tuči.

V kmici, v pivnici,

brez ikakšne luči,

čul se je veter

kak v praznini huči,

s kervavemi nokti v drobu, v mozgu, v žuči, zalajal sam kak samec, kervavi pes vmiruči.

84

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872

Le

1873

1874

1875

1876

Le

1877

5



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha **TUMAČ MANJE
POZNATIH RIJEČI, FRAZA I**

POJMOVA

ađemkinja, perzijska oštrobrida sablja. Od arapskoga: a'demî, ađâmy, Perzijanac alamanka, njemačka sablja. Od Alammanus alamižna, milodar. Od mađarskog: alamizna aldomaš, blagoslov. Vino, koje se ispija u počast sklopljenog ugovora. Od mađarskog: aldomas ali, ili, iliti, sive amaraš, gorak. Od latinskog: amarus anda, ergo, igitur, dakle

anđelka, vrsta oružja

ar, nam, enim, quoniam, jer, ipak arbalistar, arkebuzir, strijelac iz arkebuze. Od francuskog: arquebuse i nizozemskog: haakbus, stara puška kremenjača arenjdalski, zakupnički. Od francuskog: rente, a latinskog: reddita arnautka, arnautska puška, kratkocjevka aspernari, poricati, odbiti, zanijekati auštriga, oštriga, kamenica: Od njemačkog: Auster azardum, igra na sreću. Od francuskog: hasard, hasarder, igrati na slučaj, riskirati bahornica, vještica. Od bahoriti: gatati, čarati bajs, berde, vrsta glazbala

bakenbart, zalisci, francjozefska brada. Od njemačkog: Backenbart Bakuš, Bacchus, Bakho, bog vinove loze, vina, pijanstva balta, sjekira. Od talijanskog: balta baret, vrsta kape. Od latinskog: birrus, odnosno francuskog: béret bargamina, pergamenat

barilo, barilec, vinski sud

bazilisk, legendarni gmaz složen od zmije, žabe i kokota; otrovan je i poguban; spominju ga psalmi i Plinije bažulek, Ocimum basilicum, bosiljak beglučkinja, vrsta begovske puške. Od turskog: begluk bekav, mucav

benečki, venecijanski

berbotati, brbljati

bersa, birsa, vinska droždina, mrena koja se hvata po vinskim bačvama i posuđu berstiti ternje, poznata Starčevićeva fraza, kojom je žigosao sramotne napore političkih potkupljivaca

85

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1862

L

1863

1864



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha beskušencija, nesavjesnost, pomanjkanje savjesti, besavjesnost. Složenica od latinskog: conscientia beteg, bolest. Od mađarskog bička, džepni nož, šošarski nož. Od mađarskog: bicsag bilikum, pehar, velika čaša, koja se puna vina daje gostu kao dobrodošlica. Od njemačkog: Willkommen!

binjiš, vrsta plašta od crvena sukna; u prenesenom smislu: sablast, priviđenje. Od turskog: beniš i binyš, ogrtač blazina, perina, jastuk
blejati, zablejati se, blenuti, buljiti, zagledati se u nešto od čuda ili od straha blezga, glupan bez fantazije
bôg, bôga, ubog, siromašan

bolvan, glup čovjek. Po svoj prilici od mađarskog: bálvány. Idolum. Riječ pogrdna u prenesenom smislu: zapravo pojam nečeg nižestepenog spram izvjesnog religioznog pogleda na svijet bradvica, sjekirica na koplju. Ures ili oružje brej, breja, gravidus, trudan, trudna, noseća brenta, vinski sud. Od talijanskog: brenta. Starinska riječ živi još danas po berbama i vinogradima breščijanka, puška iz Brescie brunda, crembalum, drombulja. Od njemačkog: Brummeisen bumbačina, pamučno platno. Od talijanskog: bambagina buncek, donji dio praseće šunke u dimu sušene buzdoganj, buzdovan

cafuta, kao vlačuga, u pogrdom značenju: bludnica cagar, kazalo. Od njemačkog: Zeuger camatato deaurato, vrsta starinskog sukna canjek, krpa

capa, šapa

carmen in libris Sibyllinis inventum, proračanska sibilinska pjesma cecati, sisati

cecka, sisa, dojka

cendrati, zanovijetati plaćući

Chavrak i Bresztyenszky, prvi je bio mađaron, a drugi vođa protukhuenovske opozicije. Ovdje je sve stavljeno pod kerempuhovski jedan koeficijent sub specie aeternitatis kerempouchianae cimbaloto, vrsta tkanine cimtorijum, ograđen prostor oko crkve, koji služi ujedno kao groblje. Od latinskog: coemeterium cindula, Chelidonium majus, vrsta cvijeta cinkuš, golgotsko zvonce, koje zvoni kad nekoga vode na stratište ili na groblje cipov, bijeli kruh pšeničnjak. Po svoj prilici od mađarskog cito, citissime, brzo, brže, najbrže, hitro cmizdriti se, tiho plakati gutajući suze, kenjkati colon, colonus, kmet, sebar



1875

Handwritten signature

1875

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha colonelissa, pukovnikovica, žena zapovjednika copernica, vještica. Od njemačkog: Zauberin coprati, zecoprati, čarati. Od njemačkog: zaubern cucek, pas, pseto

cujzati, jašiti na ždrebetu; cujzek: ždrijebe Cunard Line, transatlantska kompanija, koja je u toku jednog decenija prebacila na drugu obalu Oceana nekoliko stotina hiljada naših emigranata cunja, krpa

cušpajz, varivo. Od njemačkog: Zuspeise. Tu je riječ izmislio austrijski komičar i dramatičar J.

Nestroy (1801-62), i ona je decenijama djelovala smiješno. Vidi: tri fertala na cušpajz cvrtje, kajgana čađavica, vrsta puške. Vidi: sajavica čalaren, himben, prevaran, lažan. Od mađarskog: csalárd

čarni grudanjek, posljednja gruda na mrtvačkom lijesu. Riječ ima mračno simboličko značenje čeber, drvena posuda, čabar čelada, kaciga

černiložderec, čovjek koji živi od toga, što je svojim pisanjem zaslužio; u pogrdnom smislu: čovjek koji je u stanju za koru kruha sve napisati červojedina vutla, šupljikava crvotočina češnjovka, kobasica u kojoj ima mnogo češnjaka, bijela luka četernja, cisterna. Od mađarskog: csatorna četertavec, đavo koji se pojavljuje o kvatrima, tj. o četvrtgodišnjem postu činž, vrsta daće, poreza, najamskog novca. Od njemačkog: Zins čipkeš, odjeven u čipke, kicoš

čkometi, začkometi, mučati, šutjeti, ućutati člen, paragraf

čmela, pčela

čombrast, kočoperan

čredo, čreda, vrsta, red, četa, stado črevo, crijevo

čuba, čube, krupne usne, gubica

čuješ, pogrdni naziv za slugu, vojnika bez čina, kmeta. Riječ je bila još živa po austrijskim kasarnama za vrijeme Prvog svjetskog rata 1914-18

čuklavec, kljast. Mađarski: csonka čurka, kobasica krvavica

daničkinja, puška iz Danske

deci, turopoljski lokalizam: momci!

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



— [K]

[L]

— [K]

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha De Francisci i Keršnjavi, prvi: predsjednik Khuenovog sabora, a drugi: odjelni predstojnik za bogoštovlje i nastavu. EkspONENTI khuenovskog režima. Keršnjavijeva književno-kulturna kozmogonija bila je donedavna još modelom naše srednjoškolske nastave, uglavnom kontrareformacione i reakcionarne dekla, djevojka, cura

Den Serditi, Dies Irae, Dan Gnjeva Gospodnjeg denevir, šišmiš; sablast uopće. Od mađarskog: denevér devaginati degni, mačevi iskoričeni, gole sablje. Od latinskog: vagina, korice i njemačkog: Degen, mač devenica, nadjevna kobasica, jetrenica dežd, deždiljiv, kiša, kišovit

deždevnjak, vrsta guštera, salamander dijacint, Hyacinthus, cvijet dijakrič pemski, u pravdanjima oko našeg pravopisnog pitanja pojavila se pedesetih godina prošlog stoljeća u našoj javnosti pretpostavka, da je dijakritične znakove izmislio jedan Čeh ili Poljak, po prezimenu: Diyakrych dijeta, požunski sabor

"dijetenklasni bogci", fraza iz Starčevićeve bijesne kampanje protiv "činovnika i druge gospode"

diner, sluga. Od njemačkog: Diener dišati, mirisati

dlenav, sluzav

dobnik peskotekuči, klepsidra, pješčana ura domorodec, rodoljub
dostegnjača, čarapa do stegna

Doža, Dózsa György, vođa seljačke bune u Ugarskoj 1514. Zarobljen od Ivana Zapolje, kasnijeg kralja, bio je smaknut tako da su ga postavili na usijano željezno prijestolje, a na glavu mu tri puta pritislili zažarenu gvozdenu krunu, načinjenu od bivoljih brnjica. "Dožinom prijestolju dotjerali su devet smrtno izgladnijelih seljaka. Na muziku svirala, violina i zviždanja morali su igrati kolo, i poslije svakog zaokreta morali su, kao gladni vuci i svinje, da jednom zagriznu u vođino tijelo i da te krvave dijelove njegove progutaju. Onoga pak, koji nije htio da grize, a to se moglo poznati po tome, da li su mu usta bila crvena od krvi ili nisu, na mjestu su posjekli. Trojica, četvorica su tako platila svojim životom" (Gergely Sandór: "Historija Dožine seljačke bune".) drabant, pratilac, trabant, stražar. Od talijanskog: trabante dragoča, cijena

dramiti se, razdremljivati se, rasanjivati se dregeziniti, proburaziti
drempav, nezgrapno nepokretan čovjek, koji nosi svoju trbušinu kao mijeh drezgetati, zveketati

drotar, kotlokrpa. Od njemačkog: Draht dudaš, gajdaš, čovjek koji svira u dude, u gajde, u diple duha, miris, odor. Duha szmerdecška, foetor Dum Pragrae consulitis, Sclavonia amittitur: Dok vi u Pragu vijećate, Slavonija propada. Citat iz jednog dokumenta iz 16. stoljeća

88

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

francuskog: vagabond fajda, korist. Od arapsko-turskog: fajda fajten, fajtni, vlažan. Od njemačkog: feucht fakla, baklja, buktinja. Od njemačkog: Fackel. "Na čeladi fakla" bit će da je vrsta upadljivog nakita na vojničkoj kacigi falat, falaček, komad, dio nečeg. Od mađarskog: falat falšen, falšiv, kriv, lažan. Od njemačkog: falsch fana, zastava. Od njemačkog: Fahne fant, momak, veseljak

fara, farni, župa, župni. Od njemačkog: Pfarre fariž, konj. Grčka riječ: phares fartuh, fertuh, pregača. Od njemačkog: Vortuch febra, groznica. Od latinskog: febris fedrih, špicflam, vrsta mesa. Od njemačkog: fedrig, gibak i Flaum, najfiniji sloj slanine fehtati, fehtar, moljakati, prositi, prosjak. Od njemačkog: fechten fela, vrsta. U prenesenom smislu: bližnji. Od mađarskog: fel, polovica ferflati, brbljati

fertal, četvrt. Od njemačkog: Viertel fertun, pregača, vidi: fartuh
festunk, tvrđava. Od njemačkog: Festung fijolica, Viola odorata, ljubičica

89



132

Le

132

132

132

132

132

132

132

132

Le

132

132



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha filati, sfilati, ispuniti. Od njemačkog: ausfüllen filov lak, slonova kost. Od turskog: fil, slon firanga, zavjesa. Od njemačkog: Vorhang fkaniti, fkanjiček, fkanjilo, fkanjilonosec, prevariti, prevara, prevarno sredstvo, varalica flaknuti, opaliti nekomu masnicu po goljoj koži flamanka, puška ili kubura iz Flandrije flandra, bludnica, "žena koja se dovukla iz Flandrije"

flinta, puška kremenjača. Od njemačkog: Flinte fpiknuti, ubosti frajsni, grčevi, zagušci, dječja bolest. Od njemačkog: Fraisen franciškan, Tropaeolum, vrsta cvijeta francuzlivec, luetik. Lues se nazivao "francuskom bolešću"

frass, tiče se Stanka Vraza, čije je civilno prezime bilo Jakob Frass. - Igra riječi u pogrdom smislu: žderonja - gledano iz turopoljske sentištivanske megalomanske perspektive fremt, tuđina. Od njemačkog: Fremde frigati, pržiti

frklevački mužikaši, lakoumna, neozbiljna družba ftaplati, utapati se, daviti se

ftič, ptica

fuchs, tiče se Vatroslava Lisinskog, koji je bio rođen kao Ignac Fuchs furtinavek, uvijek, neprestano. Lokalni zagrebački izraz. Od njemačkog: fort futač, pupavac. U prenesenom smislu: smrdljivac gajba, zatvor, krletka. Od talijanskog: gabbia gajdaš, čovjek koji svira u gajde, dude galge, vješala. Od njemačkog: der Galgen galženjak, čovjek koji visi na vješalima. U prenesenom smislu: obješenjak gartlic, vrt. Od njemačkog: Garten gatalinec, gatalinka, jedna vrsta žabe; gatalinec štok, ptica roda, koja se hrani gatalinkama. Od njemačkog: Storch gazophylacium, riznica. Knjiga leksikografskog karaktera u kojoj su skupljena najraznoličnija znanja gegač, gaćeša;

gege, gaće georgina, Dahlia, ukrasna biljka gespen kiral, gospodin kralj. Od mađarskog: király gift, otrov. Od njemačkog: Gift

gingavohodec, čovjek koji je toliko oslabio te jedva hoda. Gingati se, gingavo, gingavec, gingavoća.

Po svoj prilici od mađarskog: gyöngé, slab, nježan glavač, poglavar

gleb, glaebae adscriptus, gruda zemlje, privezan za zemlju. Kmet je bio vezan o zemlju koju je obrađivao. Od latinskog: glaeba gliblina, dubljina

90

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Le

— 1877

23

—

—

—

—

—

—

—

—

—

— 1877

23

Paris

Le



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha gmajna, katastralna čestica jedne zemljišne ili općinske zajednice. Od njemačkog: Gemeinde gnada, milost. Od njemačkog: Gnade gnomo, gnom, patuljak. Riječ izmišljena od Paracelza goba, pukla, grba. Od talijanskog: gobba Gobec, Matija Gubec, kmet donjostubičke gospoštije, vođa seljačke bune 1573, kojaje planula protiv krvavih zuluma feuduma. "U nedjelju 15. februara dovedoše Ivana Pasanca i Matiju Gupca u Zagreb gdje su pogubljeni uz užasne muke, a naročito Matija Gubec. Najprije ga "okruniše" vrućom željeznom "krunom", zatim ga vucarahu po gradskim ulicama štipajući ga usijanim kliještima, dok ga najzad ne pogubiše i rasjekoše na četvero" (Šišić) - 59 godina nakon njegova prethodnika Dože u Madžarskoj gomboc, knedla, valjušak. Od madžarskog: gomboc Gondola, Ivan Gundulić (1589-1638). Pjesnik, dramatičar dubrovački, autor "Dubravke" i "Osmana", senator, sudac za kriminal, zastupnik općine, knez u Konavlima, Apolon na književnom Olimpu što ga podigoše naši Ilirci, triput glavno lice u komparserijskim kompozicijama Vlaha Bukovca gornica, gorščina, gorno, ius montanum, vrsta daće Gošetić Mijo, vođa seljačke bune 1573 uz Gupca i Gregorića govedšina, vrsta poreza koji su seljaci plaćali po govedu Grabovec (Grabovac, Grabić, Grabovčević) Filip (1697-1749), dalmatinski teolog, vojnički kapelan u mletačkoj vojsci, zbog knjige "Cvit razgovora naroda..." bačen u Mlecima u tamnicu, u kojoj pogibe mučen i okovan graščica, vrsta gradskog poreza greb, grob

gre bogcu za kmetsku glavu, bit će izrečena smrtna osuda. Ide za glavu. O glavi se radi.

Gregorić Ilija, uz Gupca jedan od vođa seljačke bune 1573. Početkom te godine upao je u južnu Štajersku i pobunio tamošnje kmetove, ali ga celjski kapetan Schrattenbach 8. februara kod Sv.

Petra pod Kunšpergom razbije i uhvati na bijegu. Stavljen pred sud u Beču, pogubljen u Zagrebu grifon, heraldička životinja koja kao orolav živi na plemićkim grbovima. Graphus, grifo, grifone, Greif grinta, Cuscuta europaea, vrsta cvijeta grintavec, od grintavica, vrsta vune. U prenesenom smislu: čovjek koji ne vrijedi mnogo jer je već ostrižen, pak od njega koristi mnogo biti ne će griža, zarazan proljev, dizenterija grudanjek, gruda zemlje, koja se baca u otvoren grob na lijes guldiner, vrsta zlatnog novca. Od staronjemačkog: gulden gumbek, kao zajček, vrsta vrtnog cvijetka. Od mađarskog: gomb, dugme gumbelijum, Convallaria majalis, durđica guž, zmija neotrovna

gverc, vrsta s mirodijama prekuhane medovine. Od njemačkog: Gewürz, začín habenec, apstinent, koji nikada ne učestvuje ni kod jednog zajedničkog napora ili posla. Od habati se, abstinere, suzdržati se haberdar, haberdak, vrsta topa. Od perzijskog chaber-dâr, koji nosi glas, poruku



132

Le

132

132

132

132

132

132

132

132

Le

132

132



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha habernik, vrsta topa kojim se daje znak za uzbunu. Signal opasnosti koja prijete. Od arapsko-turske riječi: chaber, habar, glas, poruka habtak, mirno, pozor. Od njemačkog: habt acht!

hahar, krvnik. Po svoj prilici od mađarskog: hóhér hajdina, vidi: helda

hajsnuti, od hajs! Riječ kojom se viče na volove. U prenesenom smislu: grubo postupati, kao što se postupa spram goveda. Udarati po nekom na takav volarski način halavanja, graja, buka, dreka, vika, gungula, glasno svađanje, nadvikivanje, urlanje hamižen, neiskren, podmukao. Od mađarskog: hamis, lažljiv harcer, ratnik, vojnik

harcuvanka, bojna pjesma. Od riječi: harcovanje, harcuvanje. Mađarski: harc, borba harcuвати, boriti se u bitki, u ratu, vojevati, ratovati harčalija, velika puška širokog kalibra harmast, brzoplet, lakouman

Harmica, nekadašnje zagrebačko sajmište, danas Trg bana Jelačića. Od mađarskog: harminc, trideset. Mjesto gdje se ubirala daća zvana tridesetina hatman, kapetan, Hauptmann, hetman hauserovski cucek, kućevlasničko pseto. Lokalna zagrebačka fraza havravec, krivonog

hegede, gusle, egede. Mađarski: hegedü helam, kaciga. Od njemačkog: Helm helda, hajda, hajdina, vrsta žitarice. Fagopyrum esculentum. Od njemačkog: Heidekorn, Buchweizen hendek, na hendek, nakrivo, nahero henkar, krvnik. Od njemačkog: Henker Herodeš, Herod, Irud; u spomen na betlehemijski pokolj tuku se ljudi 28. XII. šibama. Vidi: sfrišuntksuntati herpauka, herpaukar,

herpaukati, bubanj, bubnjar, bubnjati. Od njemačkog: Heerpauke
herž, raž

hevrav, šepav, ćopav

hijerozolimitanjski, jeruzalemski himbolajavec, klevetnik

hincati, vidi: shincati se

hintov, kočija

hispanjska škornja, španjolska čizma, vrsta sredovječnog mučila u obliku čizme, kojom su se lomile kosti, satirale goljenice i probadali nožni listovi hiža, kuća, his, hiza

hiža z gingavem ciglam podzidana, kuća koja stoji na slabim temeljima. Upotrebljava se obično u prenesenom smislu hižni, hižnik, kućni, domesticus, ukućanin, domaći, domaćinski hmajnska rekla, luđačka košulja hman, zao, lud, sulud, opsjednut, začaran, mahnit, mamen, furiosus

92

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



III



1850

1850



1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha hmela, hmelnat, mela, brašno, brašnjav. Od njemačkog: Mehl hoblati, blanjati. Od njemačkog: hobeln, a to je slavizam: obliti hofnica, dvorski top, bečki. Od njemačkog: Hof, dvor hoherovati, krvnikovati, prolijevati krv okrutno holba, mjera od pola oke za žito. Od njemačkog: Halbe holer, Syringa, jorgovan

homagijalna laž, laž poklonstvena horugva, barjak, zastava. I Česi imaju istu riječ hraček, pljuvačka

hračkolizec, ulizica. Prema njemačkom: Speichellecker hrepenenje, čežnja

hrustavec, hvališa, koji se diči svojom smionošću hudi, hud, zao, zloban čovjek

hudič, đavo

hudočinec, zločinac

hudodelnik, malefactor u Verböczyju, zločinac hudodušni, đavolski, demonski

ignis festivus, vatra, koja se pali u svečanim zgodama Ileri, Ilirci, pristaše ilirskog pokreta, pobornici štokavštine u hrvatskoj književnosti inaš, inoš, inuš, sluga, dvorjanik. Od mađarskog: inas isplesikati, plosnatim nečim izudarati, istući izdumlavec, čovjek improvizator, koji izmišlja, podvaljuje, intrigant jadrica, jezgra, nucleus

jagar, lovac. Od njemačkog: Jäger jaglin, klinčac, mirodija

jalnuš, zavidnik

jandrâš, Cichorium intybus, vrsta biljke jašprišt, archidiaconus. Od njemačkog: Erzpriester, odnosno mađarskog: esperest. I kod nas: ešpereš jazbec, jazavac, lukavac

jezer, tisuća. Od madžarskog: ezer jobbágy, jobađ, kmet, sebar, podanik, sujet, rusticellus, rusticus, jobagiones regni. I madžarski jezik upotrebljava za kmeta jobbágy. Ineptus, inhumanus, inurbanus, Bauer, paraszt. Madžarizam: prost jokati, plakati jopica, opica, majmun

kacida, kaciga, šljem. Od latinskog: cassis, cassida kača, zmija kačino mleko, Euphorbia, vrsta poljskog cvijeta

93

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha kalauz, provodič. Turska i mađarska riječ kalčine, suknene čarape. Od talijanskog: calze, calzoni kalen, kalan, kaljav

kalendrijaš, sastavljač kalendara kaljun, vrsta topa, koji se prenosi kolima. Top na točkovima. Od talijanskog: cannone kandlincuker, vrsta šećera koji se prodaje u prozirnoj kristalnoj formi, sa Kandije na Kreti. Od njemačkog: Kandelzucker kanikula, pasja žega. Od latinskog: Dies caniculares. Ti "pasji dani" traju svake godine od 23. VII do 23. VIII. Zovu se tako i po zvijezdu Velikog Psa, u kojem je glavna zvijezda Sirius kantura, pojanje crkveno, pjevanje u koru. Od latinskog: cantare karpit, zavjesa. Od mađarskog: kárpit karvan, prepelica

kaštiga, kazan. Od latinskog: castigare, kazniti katana, vojnik. Od mađarskog: katona katarinčica, Chrysanthemum, vrsta krizanteme kebrojedec, čovjek toliko bijedan da jede hruštove. U prenesenom smislu: mizerija kečka, pletenica, kika, perčin

kehlav, gušav. Od njemačkog: Kehle kelih, kalež, putir. Od njemačkog: Kelch, odnosno grčkog: kalyks, čaška od cvijeta kepenjeg, plašt, kabanica, kaput. Od mađarskog: köpeny Kerempuh, značenje riječi nije potpuno jasno. Kerempuhi su crijeva, drobina, trbuh, vamp: Schmerbauch. Karapuh, kalapura, kerepuv je očišćen želudac, fileki. U prenesenom smislu: Kerempuh je čovjek lukavac, spretan, ispičutura, prokšenjak, lakoumnik, vragoljan, domišljati prevejanko, podvaljivač. Riječ kao slika jedne do danas književno neizražene figure živi još i danas.

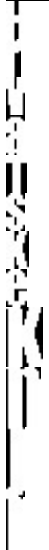
Knjiga o Petrici Kerempuhu od Jakova Lovrenčića (1787-1842), štampana u Varaždinu 1834. pod naslovom: "Petrica Kerempuh iliti čini i življenje človeka prokšenoga", prijevod je jedne njemačke varijante Tilla Eulenspiegela, bez ikakve samostalne književne vrijednosti, napisan živim jezikom Kerestinečki dečki. Ime Kerestinec (tvrđava na istoku od Svete Nedelje, između Susedgrada Tahijevog i Samoborskog grada Ungnadovog) pojavilo se u našoj historiji kao mračan simbol za vrijeme seljačkog ustanka pod Matijom Gupcem u 16. stoljeću. Pod Kerestincem je banska vojska sa žumberačkim uskocima razbila seljačke mase 6. II. 1573. pod zapovjedništvom

feudalnog magnata Gašpara Alapića, koji je jedini od generala Nikole Šubića Zrinskog preživio sigetsku katastrofu (1566). Kerestinečki poraz bio je zapravo uvod u stubički slom nekoliko dana kasnije (9).

II). Kada se Gošetić i Gregorić, u španjolskim čizmama, u bečkoj mučionici sjećaju Kerestince ("kerestinečki dečki"), ta je evokacija u pjesmi, prema tome, bila historijski konkretna. "Balade Petrice Kerempuha" međutim, napisane zimi 1935-36, štampale su se jula 1936. u Domžalama kraj Ljubljane u nakladi Silvestra Škerla, ljubljanskog nakladnika Akademske založbe, više-manje kao krijumčarska rabota. Pod bojkotom štampe i nakladnika, zabranjivan i plijenjen godinama, autor "Balada", da izmakne Koroščevoj cenzuri, izmijenio je u prvom izdanju "kerestinečke dečke" u "križovljanečke", jer je poslije pokolja četničke družbe u Kerestincu, do koga je došlo proljeća te godine 1936, moglo tako izgledati kao da se evokacija "kerestinečki dečki" odnosi na najnoviju provalu seljačkog temperamenta, i da hoće da bude aktuelna politička asocijacija. Uz "Mokričance"

i "Sanoborce", "križovljanečki dečki" javljaju se u ovoj baladi potpuno nelogično: Križovljan leži uz Ormož na Dravi pod Bombellesovom Opekrom kod Varaždina, a "križovljanečki dečki" bili su tu samo kamuflaža, odabrana po simbolu riječi Kerest, krst, Kerestinec, križ, Križovljan 94

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



SECRET



SECRET

SECRET



— [K] —

[K]

— [K] —

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha kermežljiv, kermežljivec, krmeljiv, čovjek kome teče iz oka bijela sluz kerplačina, skrpljena krparija

kervohodša ženska, mulier menstruata kika, pletenica, onaj komični repić na bijeloj baroknoj vlasulji svezan crnom svilenom vrpcom kikla, suknja. Od njemačkog: Kittel kinč, blago. Od mađarskog: kincs kinčanka, oružje okićeno srebrom ili dragim kamenjem: puška, sablja kipočastitel, idolopoklonik

kirmankinja, turska sablja iz narodne pjesme klade, vrsta mučila; u klade vrgnuti, staviti u klade klafrac, brbljavac

klangovati, naricati. Od njemačkog: klagen klešča, kliješta

klopotec, klepetalo što se kao ptičje strašilo upotrebljava po vinogradima i voćnjacima knigar, knjižar, čovjek koji s bavi knjigom uopće, i štampar knof, dugme, puce. Od njemačkog: Knopf kobilica, skakavac

koh, kuhar. Od njemačkog: Koch

kokošja paša, Polygonum aviculare, vrsta biljke kolankinja, sablja koja se veže uz konjski trbušni pojas. Od turskog: kolan kolduš, prosjak. Od mađarskog: koldus kolinje, klanje praseta na određene

kalendarske termine komeš, grof. Stečeni naslov vezan s dostojanstvom turopoljskog poglavara. Od latinskog: comes komin, dimnjak. Od latinskog: caminus, ognjište, kuhinja komorhanski zelenki, topovi od zelenog tuča, izliveni u komaromskoj ili komoranskoj livnici topova kontrafaktura, slika jednog lika, kontrafatanog, to jest patvorenog, prikazanog likovnim sredstvom.

Patisak. Od latinskog: contra i facere kopitnjak, Asarum europaeum, vrsta biljke korta, dvorište. Od talijanskog: corte koruš, zbor, kor, a također i pjevalište s orguljama u crkvi. Od latinskog: chorus kositer, vrsta bijele kovine, plumbum album, kalaj, cink kosjer, svinut nož na dugome dršku kotriga, kotrig, zglob, član, koljence u biljke, ali i zakonski član, paragraf, poglavlje. Od latinskog: articulus kotriženje, kotrižiti, razrezavanje na kotrige, razglovljavanje, cjepidlačarenje, zanovijetanje.

Kotrižno izgovarati, govoriti jasno, odlučno, red po red, u smislu logike ili zakona kovrdin, neka vrsta mača kozel, kozao, kozlić

krabonos, krabonosec, čovjek koji nosi krinku krabulnik, zakrinkan čovjek, maskiran, maska krampampula, vrsta opojnog pića s mirodijama

95

1850

Handwritten signature

1850

1850

1850

1850

1850

1850

1850

Handwritten signature

1850



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha krelut, krilo
krentuh, vrsta starinskog sukna

krizban, božićno drvce, jelka. Od njemačkog: Christbaum Križanić
Juraj (1618-1683), teolog, učenjak, prvi panslavist, putnik po
Poljskoj, Ukrajini i Rusiji, putopisac. Petnaest godina prognanik u
Sibiru, zatim dominikanac u Vilnu. Pao u vojsci Jana Sobjeskog pod
Bečom kropilo, krop, vrela voda

kropiti, polijevati (vrelom) vodom krušnarica, hljebarica, žena koja
mijesi i peče kruh. Sajamska pekarica kubuz zidoderec, haubica,
obica, Mörser. Turski top koji ruši zidove, tvrđave. Od turskog: kobuz
kufer, bakar, cuprum, Kupfer kufernjača, puška bakrom okovana
kukma, kukmica, kresta pijetlova, huhor, ćuba, Hahnenkamm. Turski:
quqa kukmač, čovjek koji nosi perčin, periku, pletenice, krestu u kosi
kao nakit kukurjav, kukurjavec, crispus; cincinnatus, kudrav, kudronja
kumer, kumrič, čovjek koji nosi svoju vlastitu bijedu na svome licu.
Bijednik. Čovjek nečist, smrdljiv, neopran, gnusan, gadan te
pobuđuje gađenje, a ne samilost. Mizerija kup, složiti se v kup,
copula carnis, tjelesno se sklupčati, povezati, ispremiješati se
tjelesno kurdistanjka, sablja iz Kurdistana kurent, riječ nejasnog
značenja, upotrebljava se za mračno lice, demonskog porijekla
kuružnjak, hljeb od kukuruznog brašna kusa, kujsa, kuja, kučka

kušencija, savjest. Od latinskog: conscientia kušlec, cjelov,
poljubac. Od njemačkog: Kuss kutina, tunja, dunja. Od talijanskog:
cotogna kvaterni post, post kod katolika o početku svakoga

godišnjeg doba lageraš, čovjek koji taboruje, utaboren. Od njemačkog: Lager lajbec, prsluk. Od njemačkog: Leibchen lajhar, lihvar

lajt, vinska posuda, bačva. Od njemačkog: Leite lanča, koplje. Od talijanskog: lancia larfa, krinka, maska, obrazina. Od latinskog: larva larfonosec, čovjek zakrinkan. U prenesenom smislu: neiskren, podmukao latron, razbojnik. Od latinskog: latro lavorični, lorber, lovorni, lovorika Lendel, Poljak. Od mađarskog: Lengyel lesice, lisice, lisičine, okovi

letoralci, primorci. Od latinskog: litorales leut, leutaš, lautar, lutnja, vrsta glazbala, glazbenik koji svira na leutu. Od talijanskog: liuto i njemačkog: Laute

96

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Le

— 1872

23

—

—

—

—

—

—

—

—

—

— 1872

23

Paris

Le



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha liga, mala patka
liljkati, lepetati, trepetati krilima. Liljkanje šišmiša, ukletih ptica,
nekrštenih duša u podzemlju liljom, ljiljan lonckneht, plaćenik u
carskoj vojsci. Od njemačkog: Landsknecht lotar, razbojnik, zločinac,
hudodelnik. Od talijanskog: ladro, odnosno latinskog: latro loterščak,
zvonce na jednoj od kula zagrebačke gornjogradske tvrđave, kojim
se navještavalo zatvaranje gradskih vrata. Zvono razbojničko,
latronsko, koje najavljuje noćno vrijeme kada krstare oko tvrđave
samo vuci i zločinci, lotari lucko, ljudsko, čovječje

lukno, crkveni, župski porez u naravi: jaja, sir, brašno, med i vino
mačuhica, Viola tricolor, vrsta cvijeta: noć i dan madron, madrun,
matrun, vrsta bolesti trbušne, bedrenica ili kostobolja. Od talijanskog:
madrone, matrone malom, melin, mlin. Od mađarskog: malom
malomašni, oko Male Gospojine, na početku jeseni marcel, mužar,
avan

marha, stoka, marva. Od mađarskog: marha marijaš, vrsta novca

Markaj, đavo kada se imenuje određenim imenom Martinović Ignjat
(1755-1795), franjevac, pa profesor univerziteta u Lavovu, opat u
Pešti, jakobinac, osnivač tajnog društva za širenje slobodarskih
ideja. Zbog "uvrede veličanstva" osuđen na smrt i smaknut na
budimskoj poljani martinska guska, guska koja se kolje na dan
svetoga Martina maša, misa

mečovoj, čovjek koji se bije mačem, dvobojnik, duelant
Medvednica, Zagrebačka gora, Sljeme mekovec, mekušac, puhlivec,
sibarit menten, kabanica. Od mađarskog: mente merkati, merkavec,
primjećivati, opservirati, opservator. Od njemačkog: merken merlič,
merlički, mrtvac, mrtvački mertuk, mjera. Od mađarskog: mérték
metul, leptir

mezopan, vrsta starinskog sukna

mežnar, crkvenjak koji skuplja milodare za vrijeme mise. Od njemačkog: Messner Mikloušić Tomo (1767-1833), kapelan, profesor pjesništva i humanistike, župnik, vicearhiđakon, kajkavski pisac, prigodničar, pjesnik, sastavljač kalendara, izdavač knjiga misirlija, iz Misira, iz Egipta

misirski klun, vrsta turskog topa mletvina, žito što se ima mljeti modlin, kalup za pečenje kolača. Od latinskog: modulus mohojar, mohojarski, vrsta starinskog sukna

97

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



— (627) 23 2811 — **ST. LOUIS** — (627) 23 2811 — **PHOENIX, AZ**





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha mort, žbuka u žitkom stanju. Od njemačkog: Mörtel i latinskog: mortarium mošnja, mošnjar, kesa, džep, onaj koji sabire, skupljač. Od latinskog: marsupium mošnjorezec, džepar, tat, ovrhovoditelj, pljenitelj, varalica mozul, mazol, čir, gnojna otekline, čovjek gubav, bijedan, gnojan muhurli-gadara zbulana v Stambulu, turska sablja, oštrobrida, u Carigradu puncirana. Od turskog: mühür, pečat, žig i gaddar, okrutan muka, brašno

mustači, brci. Od francuskog: moustache mušanka, mašanka, vrsta jabuke. Od njemačkog: Moenchs' Apfel mutlast, mutak, šutljiv, tup, gluhonijem muž, mužek, seljak, sinonim za kmeta, sebra. Ruski: mužik nadorišpan, palatin

nadrišpan, zapravo kraljevski namjesnik, ali se upotrebljava u omalovažujućem smislu kao nadripisar. Od mađarskog: nadorispan nafarbana Toskana, misli se galerija Strossmayerova najža, tavan, od: na hiže, na kući, nad kućom "Na mukah" (prijevod njemačkog zapisnika): Gospodin državni Sudac Johann Huetstockher, Doktor Prava, neka ispita Iliju Gregorića, seljačkog buntovnika, a s obzirom na navedene okolnosti neka povede istragu, ako misli da je tako potrebno, sa svom strogošću.

Pošto je kolovođa seljačkih buntovnika Ilija Gregorić dao svoj iskaz, bio je zatim i njegov drug Mihajlo Gošetić ispitivan, i to najprije blago a zatim pod mučenjem, i to naročito kod onih članaka koji su naznačeni krstom. (U zapisniku devet je mjesta naznačeno krstom.) Krvnik se pojavio uz Iliju Gregorića i tako je stao da ga sprema na mučenje, kada je Ilija Gregorić uz suze izjavio, da je svjestan da mora umrijeti i zato da ne će ništa zatajiti.

Međutim Mihajlo Gošetić nije na to dao u nekoliko navrata nikakav odgovor, kao da zaista ne zna o čemu se radi, jer da nije bio prisutan, a ukoliko mu je nešto poznato, to da je priznao temeljito i po svojoj savjesti, pa ako ga budu na mukama razderali na komade, on da ne može više ništa da prizna...

Našto se onda dopustilo tom Gošetiću da ostane kod svog pređašnjeg iskaza, s obzirom na neobičnu njegovu tjelesnu slabost,

jer daljnje ispitivanje sa mučenjem ne bi bilo provedivo bez opasnosti po njegov život.

(Rački, "Starine", VII, 1875, str. 293-305) nascati, namokriti

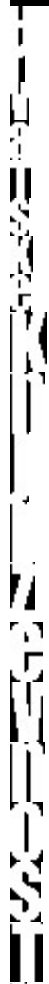
nasrečuhitavec, hazarder

navlaček, vrsta obuće, kao nazuvak neistolnačno, neprotumačivo

"Ne jeden Škrinjarič judicijum koruptni"

- Enimvero timebam hominum quoque invidorum morsus, quorum nonnulli, sanctos etiam tuos labores, super Evangelia Dominicalia, et Sanctorum festa, ad decus patriae, gentisque Sclavonicae 98

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



— (627) 23 2811 — **ST. JOHN'S** — (627) 23 2811 — **PHARMACY**





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha nunc recens Sclavonice editos, et iam divulgatos, malevole reprehendunt, quibus nihil, nisi quod ipsi volunt, ut habet proverbium, sanctum est.

Scio etenim, nonnullos diversum statuere, et nostra scripta ita carpere, ut nihil ex scriptis nostris possint probare, nisi quod ipsis pulchrum esse videatur. Etiamsi quis rosas loqueretur, essent tamen, quibus suae rosae urticam olerent. Adeo enim guidam sunt corrupto iudicio, ut etiam de his male loquantur et iudicent, quae teste eorum conscientia probent, faciunt id, quia facilius est aliena carpere, quam propria praestare, sunt namque in aliorum scriptis censores oculatissimi, in suis vero caecunientes.

Blasius literatus Skryniarich godine 1887

Dakako da sam se doista plašio od ugriza nekolicine zavidnika, koji zlonamjerno tumače Tvoj, nedavno na slavu domovine i hrvatskog puka hrvatski objavljeni rad o evanđelju gospodnjem i o blagdanima - zavidnika, za koje, kako poslovica kaže, ništa nije sveto nego ono što sami hoće.

Znam da naime neki pojedinci drugačije misle i naše spise tako primaju da ne mogu od naših spisa ništa odobriti, nego ono što se njima samima čini da je lijepo. Premda po koji od njih u govoru svome miriše na ružu, ima ih kojima te njihove vlastite ruže po koprivi zaudaraju. Dapače ima i takvih, kojima je sud toliko izopačen, da o ovima (tj. o književnicima kao što je Vramec) zlonamjerno govore i osuđuju ono što bi po svjedočanstvu svoje savjesti odobraval, a čine to zato, jer je tuđe lakše usvajati nego vlastito izlagati; oni su naime u prosuđivanju tuđih rukopisa kritičari najvidovitiji, a u svom poslu (duševno i moralno) zaista zaslijepljeni.

nemškutar, švapčar, čovjek koji se prodao Nijemcima. Kulturträger u ironičnom smislu.

Kolonizator

nenadejano, iznenadno, nenadano

nevernik zbantuvani, pobunjeni veleizdajnik nevidinčić, duša nekrštenog nezakonitog djeteta, ubijenog u porodu ili još u utrobi majčinoj, koja luta noćima po svijetu u obliku svijetleće kugle, tražeći

smirenje, otkupljenje i izbavljenje ničemurnjak, ničemuren, frivolus, nizašto upotrebljiv niščekoji, ništarija, nitko i ništa niščevnik, ništarija, nikogović

norma, zapovijedani crkveni blagdan. Od latinskog: norma, propis nosilo (zlatno), barokna nosiljka, feudalna nuternja, utroba; z nuternje prorokovati znači proricati iz ptičjeg droba oblizač, sladokusac

obrist, pukovnik. Od njemačkog: Oberst obšanitel, varalica, mistifikator odvetčina, advocatura, ono što se plaća odvjetniku, advokatu ogerlič, okovratnik

ognješčina, vrsta poreza, koji se plaća po pojedinom ognjištu olenjka, uljenica

omeglavec, varalica

oroslan, oroslanski, lav, lavlji. Od mađarskog: orozlan. Turski: arslan, lav orsag, država. Rusag, regio. Od mađarskog: ország osjak, Senatula tinctoria, vrsta biljke

99

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



132

Le

132

132

132

132

132

132

132

132

Le

132

132



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha osmujiti, spržiti, opeći
osvalščina, presvalščina, vrsta crkvene kmetske daće, koja se
plaća na dan svetoga Osvalda overstlajdnandissa, potpukovnica
ovsenjak, kruh zobeni, zobenjак

ožuraš, lihvar, foenerator. Od latinskog usura: kamate pacati,
stavljati u "pac", u salamuru. Od njemačkog: Beiz pačolat, caluatica,
poculica, ženska peča. Od mađarskog: patyolat, najfinije platno
pajdaš, drug, prijatelj u zlu, suprug. Po mađarskom: bajtárs, pajtás
pajnkrt, dijete nezakonito

palandra, bludnica u najbrutalnijoj psovci, kao flundra, žena koja se
doskitala iz nepoznata svijeta, iz zloglasnih daljina, "iz Flandrije"

palanjek, stup, kolac. Od latinskog: palanga palčenica, procijep za
prste. Vrsta sredovječnog mučila pančati, povezivati se, spletati se,
ljubakati. Od njemačkog: Pantscherl, potajno ljubakanje parilo,
kipućom vodom preliveno meso ili rublje u kipućoj vodi; od pariti,
vaporare parlavita, brbljavac. Od francuskog: parler i vite, govoriti i
brzo parkli, pandže

Pasanec Andrija, uz Gupca i Gregorića, jedan od vođa seljačke
bune 1573

pašovabec, dežd pašovabec, mlaka proljetna kiša, koja mami travu
da poraste za pašu patakun, vrsta starinskog novca

patancija, eksplozija topa, odjek grmljavine topovske pava, paun
pavilon, zastava. Od francuskog: pavillon pekel, pakao

peklar, prosjak. Od njemačkog: Bettler pekva, zdjela u kojoj se peče
pečenje pelati, voditi

perdulek, omalovažujući izraz za sitničavu osobu perkelt, teleći
gulaš. Od mađarskog: pörkölt peršin soldački, Glechoma

hederaceum, vrsta biljke pezdač, čovjek koji pušta vjetrove (tiho) pezdec, puvanjak, emissio crepitus ventri taciti pihati, dirati, doticati pika, koplje. Od njemačkog: Picke pilko, grobar, u zagrebačkom lokalnom značenju. Od latinskog: vespillo pinta, vinska mjera od dvije holbe, to jest dva polića, to jest litra. Pod tim simboličnim imenom osnivali su se početkom osamnaestog stoljeća po zapadnoj Hrvatskoj klubovi u kojima se plemstvo opijalo. Ti slavni plemenitaški vinski fakulteti traju od odlaska Turaka pak sve do konca 18. st. Per pintas multas diu vivat clara facultas! Francuski: pinte

100

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Gdo pintu more vu se zlejati, slobodna je varijanta latinske napitnice:

Qui bene bibit, bene dormit,

Qui bene dormit, non peccat.

Qui non peccat, venit in coelum, ergo: qui bene bibit, venit in coelum.

pisan, šaren

pisana pečenka, pečenica

piskač, svirač, trubač; od piskati, derati se, cviljeti, bučiti pistranga, pastrva. Od mađarskog: pisztráng pitvina, pilo, piće

plahta, platno, na kojem se spava u postelji, čaršav plahtica (božja), kaloper

plajbajz, olovka. Od njemačkog: Bleistift planka, daska. Od latinskog: planca planta, biljka. Od latinskog: planta plomb, olovo, Od latinskog: plumbum plundraš, pljenitelj. Germanizam od plündern podagram tollere nescit medicina, medicina je bespomoćna pred ulozima podežgalec, podežganje, palikuća, požar podmetnut podimčina, vrsta poreza koja se plaća po dimu pohižnina, vrsta poreza koja se plaća po kući pokehdob, pošto

polič, mjera za tekućinu, pol sajtljka, ein halbes Seidel pomaamaraš, brbljavac, klevetnik. Od talijanskog: poma amara, gorka jabuka pomeknjenec, qui ubique se inmiscet, ubique adesse vult, ambiciozan štreber, koji se gura naprijed svim mogućim sredstvima, karijerist ponjva, posuda u kojoj se kuha ili peče porkolab, krvnik. Od mađarskog: porkoláb poscati, pomokriti

posipni prah, pijesak kojim se sušila vlaga tinte po pismima poskubsti, poskubeti, skubsti, čupati, raufen, rupfen, vello pošakač, šaka zrnja ili nečeg što se može zgrabiti punom šakom pot, znoj

potepuh, skitnica

potropati, razbiti, slupati, zdrobiti pousser le régiment a la Cravate, izvjestan način vojničkog taktičkog obuhvatanja pomoću konjaničke navale s krila pozoj, zmaj, aždaja

požirak, jednjak



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha pranger, palus infamans, sramotni stup. Od njemačkog: Pranger pratfan, tava, tepsija. Od njemačkog: Bratpfanne prebendar, svećenički čin. Praebenda, dohoci svećenički. Od latinskog: praebeo, dajem,

dodajem preda, plijen. Od latinskog: praeda prehamljen, zapregnut, zasedlan, zauzdan. Od riječi ham, mađarski: hám prepunčec, Glechoma hederaceum, vrsta biljke presvalščina, vidi: osvalščina

prevrći se, preobraziti se

prezimec, prosinac, decembar

priklonit, pokoran

pripečenje, od pripetiti se, dogoditi se, dakle: događaj puh, die Haselmaus

puhliv, čovjek plah i mekušac, koji zgrće samo za sebe. U prenesenom smislu: sebeljubiv puhovec, mekušac puklavka, grbavica. Od njemačkog: Buckel, grba puntar, buntovnik. Od njemačkog: Bund, savez "Purgarija naša ne jenoga je Vramca". 1235. Bela Kral zidati i nachinati vchini varas Gerchku goriczu v Zagrebe, i da onem purgarom velike prauicze. Ali vezda je lucztuo vunem nezlosno i okorna i terda vrata, malo imaiuchi gizdau, Wchenim i mudrim ludem nepriateli i protiuniczi iesu.

1578. A. Vramecz. Poznati citat iz Vramčeve kronike, kao kulturnohistorijski zanimljiv autobiografski detalj koji ilustrira odnos između ovoga našega književnika i grada Zagreba puriflam, oganj od baruta, eksplozija praha, puščani prah. Od njemačkog: Pulverflamme pušlec, snop, pišla. Od njemačkog: Büschel putača, volja, voljača, guša; u peradi: kesa na jednjaku kao predželudac rajngla, zdjela, posuda za kuhanje. Od njemačkog: Reindl raknič, haljina, ogrtač, plašt, kabanica, vrsta odjeće ranjčik, rajnjčki, vrsta porajnskog srebrnog novca, rajnski forint, rhenanus rascufan, razderan, raščupan

rataj, orač

razvudenje, razudba, sectio anatomica rdeč, crven

regetati, kikutati

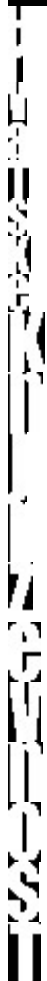
regetlin, raketa, trag gorućeg eksploziva. Od njemačkog: Rakete regnikolarni klatež, to jest družba, koja se skuplja oko raznih regnikolarnih deputacija. Od latinskog: regnicola, stanovnik kraljevine repača, zvijezda repatica, kometa repudiare, odbiti, odbaciti

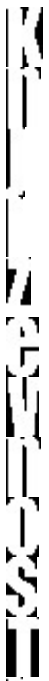
reš, prepečeno, tako pečeno, da se na površini prepečene materije javlja kora, kao prvi znak karbonizacije. Od njemačkog: resch

reštauracija, izbor općinskih ili županijskih funkcionara. Od latinskog: restauratio rigla, poklopac od zdjele. Od njemačkog: Riegel, zasun

102

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha rihtar, sudac. Od njemačkog: Richter rinčica, naušnica, minđuša, kolut. Od njemačkog: Ring ris, čarobni krug kojim se okružuju čarobnjaci prije

čaranja ili sazivanja nečistih duhova i mračnih sila robec, rubac, marama

ročaj, balčak od mača

rokovnica, daća, koja dospijeva na dan svetog Roka rol, okrugla tepsija. Od njemačkog: Rohr romar, hodočasnik, zapravo hodočasnik koji putuje na poklonstvo papi u Rim. Upotrebljava se u općem smislu za vjersko hodočašće rožmarin, Rosmarinus officinalis, ružmarin rožnjak, svibanj, maj

rúčati, rikati. "Oroslan da rukne v taj špalir teleči..."

rusticus, kmet, seljak, muž

saja, sajast, sajav, čađa, čađav sajavica, vrsta puške, koja ostavlja čađav trag sajđani, svilen. Germanizam prema: Seide sanjinec, sanjik

sapa, topla para koja se puši iz nozdrva ili nosnica scalina, mokraća scati, poscati, mokriti

se, sve

semi, svima

senca, sjena

septuh, vrsta starinske tkanine

sfrišuntksuntati, izdevetati nekoga temeljito. Germanizam od frisch und gesund, kakvim se pozdravom bičuju znanci korbačima na Herodešovo, na spomen nevino zaklane dječice jeruzalemske sfruštan, fruštati. Čovjek sfruštan prije izгона iz grada prošao je kroz špalir šiba. Od latinskog: frustare, šibati, bičevati sfundati, uništiti, ubiti, upropastiti. Od latinskog: affondare shincati se, hincati se, kobila se hinca kad osjeti pastuha. U prenesenom smislu: izmožditi se neurednim životom si, svi

signare cum ferro, žigosati gvožđem, paliti po ljudskoj koži razne žigove: ljljan su nosile bludnice, a tatu je bio užežen ključ silnjak, đavo, nasilno biće

simtamati, zvoniti simo-tamo, ustranu; tako se zvoni na pogreb, oluju i vatru sindžirlija, metak ispaljen iz puške, nabijen sindžirli-zrnjem. Sindžir, lanac. Sindžirlija, Kettenkugel.

Sindžirlija je i puška, nabijena takvim zrnjem skala, pećina, stijena

— — — — —



— — — — —

SKOLOPENDRA



SKOLOPENDRA

SKOLOPENDRA

Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha skarletina, purpur. Od turskog: iskerlet skolke, mrtvačka nosila, odar

skolopendra, vrsta dlakave gusjenice skomine, sok, koji se cijedi iz usne šupljine, izazvan kiselinama ili tekom skoznuvati, skozenj, bdjeti, bdilac skrovnopisec, čovjek koji vodi brigu o događajima i prilikama i bilježi ih u potaji skunkač, vrsta vodozemca, nedorasla žaba slačiti, svlačiti, skidati

sladobizec, sladokusac

slâk, Convolvulus, vrsta biljke penjalice slatki januš, Pimpinella anisum

slivkati, od muke upijati vlastitu slinu, jecati slovenski orsag, hrvatski, slavonski, ilirski, slovenski su sinonimi smetnja, pometnja, kaos

smucati se, sklizati se, vući se smuda, žena koja je žigosana, stigmatizirana, pečatom zapečaćena. Od smuditi, osmuditi, žigosati, pečatom označiti, sramotno kazniti, stigmatizirati. Riječ je u zagrebačkom lokalnom govoru još živa za pojam žene sumnjivog morala u malograđanskom i flistarskom smislu smudnik, top, barut

smunja, kao i smuda, žena sumnjiva u čudorednom pogledu snubok, prosac

soha, grana suha, na kojoj netko visi: vješala sojuznik, saveznik. Od ruskog: sojuz, savez sokač, sokačec, sokačica, kuhar, kuharica solze, suze

Somsedvar (Szomszedvár), Susedgrad kraj Zagreba, u doba seljačke bune jedan od utvrđenih gradova Tahijevih sperhliv, sperhnuti, truo, natruo, trunuti spopati, vidi: zapopati

spravišće, sabor, zbor, dogovor, kongregacija, skupština sprečitavati, spoznavati, shvaćati sprekrizman, čovjek lukav, namazan svim mastima pa i mašću svete Potvrde. Od grčkog: chrisma spremeniti, izmijeniti, promijeniti spreštiklati, raskomadati. Od njemačkog: stückeln spuriš, Verbena officinalis, vrsta biljke spuznjak smardljivi, sir mekan, naročito spremljen i fermentiran sraobljivec, vrsta vinskog glinenog vrča srakar, u pogrđnom smislu: čovjek, koji je sam svoj vlastiti ugled zaprljao srebrnjak, vrč vinski od srebra; novac Stari, nadimak Ante Starčevića, kako su ga zvali u vlastitoj stranci starka, stražnji dio tijela



1875



1875

1875



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha stati se, ustati na bunu
stekli, bijesan
stepihlep, skitnica, probisvijet stožernik, kardinal
strašilo koruzno, ptičje strašilo stric-vujc, onomatopejska imitacija
zvuka, kada snijeg škripi pod petom. Riječ je živa i danas, a
označuje jaku studen. Kaže se: denes je bogme stric-vujc!
stropan, slupan; razbijen
strucati, prisiliti nekog. Od njemačkog: trutzen sunčenica,
Helianthus annuus, suncokret svarbečica, svrab, vrsta kožne bolesti
pod pazuhom sverž, grančica
šamlast, sulud, luckast, kao muha bez glave šamlijanjka,
damascenska sablja
šara, šarka, vrsta puške

šatan, sotona

ščava, napoj, spirine, uopće gnoj i blatna voda ščerbav, krezub

šef, cijev kojom se crpe sisajući vino iz lagva. Njemački: schöpfen, crpsti šeišana, vrsta turske puške

šent, nečisti duh, hudi duh, demon, prikaza, sablast, đavo šereg, vojska; šerežan, šerežanin. Od mađarskog: sereg šeregbontov, top, kojim se može pobiti čitava četa. Mađarizam: bontó, uništavajući šerežanka, vrsta puške

šibre, šibe

šica, vrsta puške. Bit će germanizam od schiessen šindrova planka, tanka daščica, kojom su pokriveni krovovi. Latinski: scandula šintar, živoder. Od njemačkog: Schinder šipuš, svirač na frulu, piskač, trumbentaš. Mađarski: sipos škerlec, ševa, Alauda arvensis. Škerlec z čopicum, strnadica, Emberiza citrinella škoplen, ustrojen, kastriran

škornja, čizma

škrat, đavo

škrilak, šešir

škuri, mračan, opskuran, sumračan. Od latinskog: obscurus škvorc, čvorak

šlaprček, gnjilo jaje, mućak

šloprok, klaonica

šmuglati, prešmuglati se, prekrijumčariti se. Od njemačkog: schmuggeln šnefov drek, šljukino blato. Od njemačkog: Schnepfendreck

105

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1872-1873



1873-1874

1874-1875



—

—



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha šnicar, rezbar, drvorezbar, gumbar, ostrugar, kipar, zlatar. Od njemačkog: schnitzen šnofati, šmrkati burmut. Od njemačkog: schnupfen šoca, vrsta puške; u prenesenom smislu: ljubovca. Od njemačkog: Schatz šorš, sudbina. Od latinskog: sors. - Odnosi se na geslo Zrinskih: "sors bona nihil aliud" (dobra sudbina i ništa drugo) špaler, niz u redu svrstanih ljudi. Od njemačkog: Spalier špan, župan, knez, dostojanstvenik uopće, provizor, nadglednik feudalnog imanja, nadzornik kmetova: Madžarski: ispán špancerati se, šetati se. Od njemačkog: spazieren španga, vezanje užetom za kaznu. Od njemačkog: Spange. U Austriji kazna u vojsci, ukinuta tek pod konac Prvog svjetskog rata 1914-18

štibra, tributum, porez, daća. Njemački: Steuer štifletlin, čizmetina. Od njemačkog: Stiefel štimati, misliti, smatrati, razmišljati, cijeniti, poštovati. Od talijanskog: stimare "Što težaci prideluju, naj ležaci nasladuju."

Citat iz jedne Frankopanove napitnice:

Nek vam projde misal nujna,
toči čašu vina rujna,
da se srce razveseli,
dobra volja k nam priseli.
Što težaci prideluju,
naj ležaci nasladuju.

Vitezovi, da ste zdravi,
vrla srića vami rabi,
haj pri stolu gospockomu
na mejdanu junačkomu itd.

štriga, vještica. Od latinskog: strix, odnosno grčkog: stri(n)ks štroca, vrsta puške; puška i kokot puščani štrocaju Štroca, nadimak biskupa Josipa Jurja Strossmayera štrok, roda. Od njemačkog: Storch štuca, vrsta puške. Od njemačkog: Stutz štuka, germanizam od Stück, što znači komad; u prenesenom smislu: top taboraš, čovjek koji utaboren logoruje, ratnik tabornjik, general. Madžarski: tábornok tačke, der Schiebkarren, kolica s jednim točkom Tahi Franjo (Ferenc, Ferko), vlastelin susjedgradski i stubički, siledžija i krvnik kmetova, protiv kojega je 1573. planula seljačka buna, koju je hrvatski feudum krvavo skršio. - Još tristapedeset godina nakon njegove smrti stubičke seljakinje cjelivaju čizmu na reljefu njegove nadgrobne ploče, stavljene u donjostubičkoj crkvi, da bi stekle plodnost u rađanju. - Tahi je bio jedan od 106

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



SECRET

SECRET

SECRET

SECRET



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha najeksponiranijih protestanata, odiozan zagrebačkom kaptolu kao lutoran. Luther kao i papa podjednako su bili protivni seljačkim pokretima. Kada ban i biskup Drašković skida glavu Gupcu, on samo nastavlja Tahijevo djelo iz feudalne solidarnosti taljanka, puška nabavljena iz Italije taraska, manji top

tarh, trh, teret

tarnikmešter, tavernicus, magister tavernicorum regalium, sudac visokih sudova, blagajnik vrhovni tih sudskih foruma; indirektno: vrlo ugledno lice. Madžarski: tárnokmester tataranka, vrstapuške

teca, tetka, u zagrebačkom govoru onaj usijani pečat, kojim su žigosani zločinci. Bula teh za vunčiščenje, čaj za pospješenje probave teja, vrsta vrtne ruže, ruža čajnjača, Rosa indica, die Teerose tenčina, sjenetina

tenda, šator. Talijanska riječ. Od latinskog: tendere tenfati, pirjati, krompir se tenfa u rajngli. Od njemačkog: dämpfen tenja, sjena tern černi, Prunus spinosa, vrsta biljke tešče, na tešče, natašte timpan, bubanj

tlaka, rabota, robota, tlača, tlačnik, klaka, tlaka: pešja, konjska, pešačka, tlačiti, calcare, nogama gaziti, labores jobagionales praestare, tlaku davati, robotati, tlaku kao radnu snagu u formi prisilnog rada feudalnom gospodaru odstupiti besplatno, robovati.

Tito Brezovački, prebendar Sv. Marka u Zagrebu, pjesnik i komediograf, u svojoj pjesmi "Horvat Horvatom horvatski govori" ("Novi kalendar za leto 1801.") ovako tumači prednosti i koristi tlake:

Negdo gospon mora biti: drugač kmet' ne budu siti,
gospon daje kmetu zemlju,
zat' gospoda tlaku jemlju.

Moj kmet! zemlja nije tvoja!
gospon veli: zemlja moja!
Moja zemlja tebe hrani,
od nevolje, glada brani.

Ak' ti gospon zemlje ne da?
kaj bu anda s tebe teda?
Gde buš onda oral, kosil,
kaj buš? odkud k-hiže nosil?

Anda tlaka je pravična,
nit vu ničem ni krivična,
gospon z-gruntom kmet' zderžava, prav je, da kmet tlaku dava.



1822-1823



1823-1824

1824-1825

počivalo. To Verböczyjevo djelo preveo je na hrvatski Ivan Pergošić 1574.

trojstručni dar od boga dan, slobodan prijevod lumperajske popijevke za prvih decenija 18. stoljeća: Summum mundi trinum: Mulier, tabacum, vinum,

Et qui curat de pluribus,

Maximus est asinus.

trpuc, terputec, Plantago, vrsta biljke trupati, prkositi. Od njemačkog: trotzen tujc, tuđinac, stranac, neznanac tumbak, žuta mjed

tvardogutec, koji može da guta tvrde stvari urbarijalen, odnos, kojim se određuje relacija i način, kako treba kmet da plaća svoje daće i terete gospodinu kome je to dužan kao podložnik valaš, obilno mnogo, gomila nečega valižnik, tovarni, teretni konj. Od francuskog: valise, odnosno talijanskog: valigia valuvanje, priznavanje, ispovijedanje vanshajanje, izlaz iz nečeg. Exodus vedriš, vjetar koji razvedruje

velkomešnjak, kolovoz, august, mjesec Velike Gospoje verbuvanka, pjesma koja se pjeva kada se verbuju plaćenici, novaci i vojnici uopće. Od njemačkog: werben veruvani žitkapisec, naturalistički opisivač života, vjeran, vjerodostojan kroničar svog vremena 108

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



1871

L

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

L



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha verzotoč, stihotvorac verzuš, stih. Od latinskog: versus ves, selo. Nova Ves zagrebačko kaptolsko predgrađe vešča, vještica

vezda, sada

virostovnik, virostovnik virostuje, virostuvati, bdilac, bdilac bdiije, bdjeti. Madžarski: virrasztani višnjina, višnjevo drvo, krošnje u voćnjaku višnjevom vitiznanec, poeta

vlačuga, žena koja se vuče preko plotova vogel, ugao

vojsk, vosak

vomitorijum, prostorija za bljuvanje, bacanje. Od latinskog: vomare vonjha, vonj, smrad

vračтво, lijek

vragomlek, vrsta biljke

Vramec Antun (1538-1587), kanonik zagrebački, pisac kroničar, opozicionalac u stalnim sukobima sa zagrebačkom općinom, biskupijom i Kaptolom. Pop, pa raspop, oženjen, vječna nemirna lotalica po našim župama i javnim službama. Vidi:"Purgarija naša"

vre, već

vuhnica, uška, dio ljudskog ili životinjskog uha vuk med nogami, upaljena, naribana koža među nogama vulogi, reuma, kostobolja, podagra vuložlivec, reumatik

vutel, foraminosus, šupljikav (crvotočan) vuzem, vuzemski, Uskrs, uskrsni

vshodni, istočni

zablejati se, zabuljiti se u nešto zamotavka, zapletaj

zanoftica, kukec, gnojna upala ispod noktiju zapahati, zavijoriti se

zapopati, slijepiti popom. Od njemačkog: Pappe, gusta mješavina od brašna i vode zaškraban, zakrabuljen, zakrinkan, maskiran zavrček, zametak u ženskoj utrobi zbatriti, ohrabriti. Od mađarskog: bator zbatežati, oboljeti. Od mađarskog: beteg, bolest zbulan, čovjek žigosan, zapečaćen, označen znakom sramotnim kao bludnik, krivac, tat, grešnik. Od latinskog: bullare, pečatom žigosati, pečatiti zdeličar, čovjek koji živi na tuđem kruhu zdežman, desetkovan

zdrepati, zgaziti, zdrobiti

109

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha zdruzgati, zgaziti, spljeskati

zeksleksiravati, stavljati na temelju previšnjeg dopisa bečke carske kancelarije ustav i sve ustavne odredbe izvan zakonske snage. Od latinskog: ex lex zescati se, pomokriti se

zezvedavec, radoznao

zganjka, zagonetka

zgibica, zglob

zgingavanje, slabljenje uslijed bolesti zgubljenje glavno, amissio capitis, smrtna kazna, gubitak glave zibati, njihati, ljuljati

zic, sjedalo na kolima. Od njemačkog: Sitz zijak, prodavati ili kupovati zijake. Kerempuhovska, frkljevačka fraza za blesavo ljenčarenje i zurenje u nekog tko je isto tako zinuo te se čudi papinoj mački zimljičavec, zimljičavka, grozničavac, grozničavka zimolezina, zimzelen

ziskavavec, istraživač

zlahkotenje, olakšanje

zlatoper, galantan čovjek, gospodska danguba, fićfirić zlodej, zločinac, nečist duh, đavo znamenovanje, znak, simbol

znovič, ponovno

znuternja, nutrina, utroba

zornice, rane jutarnje službe božje koje se služe prosinca mjeseca u zoru zos, umak, sos. Od francuskog: sauce zveličenje, uzdizanje, veličanje zvertavec, prevrtljivac

zviranje, vrelo

zviteziti, nadvladati nekoga, pobijediti zvonec, zvončec, zvonček, Campanula ranunculoides, vrsta biljke žabnjak, Ranunculus, močvarna biljka žagati, piliti. U prenesenom smislu: hrkati. Od

njemačkog: sägen žaklina, vreća, vrećetina. Od njemačkog: Sack
žbir, plaćeni doušnik, uhoda

ždrempavec, čovjek nažderan, nepokretan, debeljko želud, žir

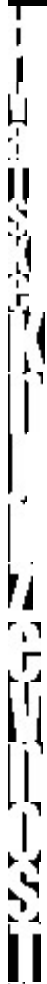
želva, kornjača

žerjav, ždral

žganje, žganica, lomača i rakija pečena žirovina, daća, koja se
plaća na žir žitek, može imati značenje: život, a također i žito

110

Hrvatska književnost na CD - ROM - u





Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha žitkapisec, životopisac, biograf, kroničar žmah, tek, okus. Od njemačkog: Geschmack žmehko, teško

žmigavec, čovjek okretan kao sljepić žmul, litra i pol, čaša, kupa
žolč, žolčen, žuč, žučan

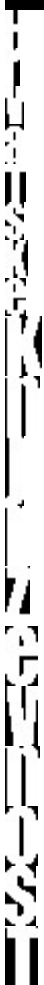
žoldoš, plaćenik. Od latinskog: solidus, odnosno talijanskog: soldato, a i Mađari upotrebljavaju istu riječ: zsoldos žoltar, psalam. Od mađarskog: zsoldár žranje, žderilo, jestvine, jelo, hranjenje u pogrdnom smislu žulencija, medalja

žvalavi mozulaš, čovjek pun čirova i žvala; gnjilotrč žveglati, svirati u frulu, žveglu žvenkati, zveckati, zvoniti

žveplo, žveplen, sumpor, sumporast. Od njemačkog: Schwefel

111

Hrvatska književnost na CD - ROM - u



Se

1873

1873

1873

1873

1873

1873

1873

1873

Se

1873

1873

1873



Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha

ABECEDNI POPIS PJESAMA

BABA CMIZDRI POD GALGAMA

59

BOGEČKA

48

CARMEN ANTEMURALE SISIENSE

35

CIGANJSKA

50

GALŽENJAČKA

64

GUMBELIJUM ROŽA FINO DIŠI

7

HARCUVANKA

38

KALENDARSKA

61

KEGLOVICHIANA

19

KHEVENHILLER

34

KOMENDRIJAŠI

52

KRAVA NA OREHU

16

KRONIKA

47

LAGERAŠKA

32

LAMENTACIJA O ŠTIBRI

10

MIZERERE TEBI, JERUZALEM

65

NA MUKAH

40

NENADEJANO BOGČIJE ZVELIČENJE

66
NI MED CVETJEM NI PRAVICE
5
NOKTURNO
51
PETRICA I GALŽENJAKI
3
PLANETARIJOM
67
PO MEDVEDNICI
37
PO VETRU GLAS
29
POGREBNA PESEM PILKOV POD
SISKOM
45
SANOBORSKA
16
SCHERZO
14
SECTIO ANATOMICA
60
STRIC-VUJC
17
TUROPOLSKA REŠTAURACIJA
18
V MEGLI
44
VERBÖCZY
39
VERBUVANKA
31
VIGILIJA ALI STRAŽA NOČNA
7

112

Document Outline

- [SADRZAJ](#)
- [TUMAC MANJE POZNATIH RIJECI, FRAZA I POJMOVA](#)
- [ABECEDNI POPIS PJESAMA](#)

Table of Contents

<u>PETRICA I GALŽENJAKI</u>	<u>3</u>
<u>NI MED CVETJEM NI PRAVICE</u>	<u>5</u>
<u>GUMBELIJUM ROŽA FINO DIŠI</u>	<u>7</u>
<u>LAMENTACIJA O ŠTIBRI</u>	<u>10</u>
<u>SCHERZO</u>	<u>14</u>
<u>SANOBOVSKA</u>	<u>16</u>
<u>STRIC-VUJC</u>	<u>17</u>
<u>TUROPOLSKA REŠTAURACIJA</u>	<u>18</u>
<u>KEGLOVICHIANA</u>	<u>19</u>
<u>PO VETRU GLAS</u>	<u>29</u>
<u>VERBUVANKA</u>	<u>31</u>
<u>LAGERAŠKA</u>	<u>32</u>
<u>KHEVENHILLER</u>	<u>34</u>
<u>CARMEN ANTEMURALE SISIENSE</u>	<u>35</u>
<u>PO MEDVEDNICI</u>	<u>37</u>
<u>HARCUVANKA</u>	<u>38</u>
<u>VERBÖCZY</u>	<u>39</u>
<u>NA MUKAH</u>	<u>40</u>
<u>V MEGLI</u>	<u>44</u>
<u>POGREBNA PESEM PILKOV POD SISKOM</u>	<u>45</u>
<u>KRONIKA</u>	<u>47</u>
<u>BOGEČKA</u>	<u>48</u>
<u>CIGANJSKA</u>	<u>50</u>
<u>NOKTURNO</u>	<u>51</u>
<u>KOMENDRIJAŠI</u>	<u>52</u>
<u>BABA CMIZDRI POD GALGAMA</u>	<u>59</u>
<u>SECTIO ANATOMICA</u>	<u>60</u>
<u>KALENDARSKA</u>	<u>61</u>
<u>GALŽENJAČKA</u>	<u>64</u>
<u>MIZERERE TEBI, JERUZALEM</u>	<u>65</u>
<u>NENADEJANO BOGČIJE ZVELIČENJE</u>	<u>66</u>
<u>PLANETARIJOM</u>	<u>67</u>
<u>TUMAČ MANJE POZNATIH RIJEČI, FRAZA I POJMOVA</u>	<u>85</u>
<u>ABECEDNI POPIS PJESAMA</u>	<u>112</u>
<u>SADRZAJ</u>	